

Адыгэ макъ

№ 238 (20252)

2012-рэ илъэс

БЭРЭСКЭЖЬЫЙ
ТЫГЪЭГЪАЗЭМ и 12

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Адыгеим и Лышъхьэ

Урысыем и Президентэу Владимир Путиным 2013 — 2015-рэ илъэсхэм ателъытэгъэ бюджетым гъэпсыклэу илэщтым фэгъэхьыгъэ тхыгъэр непэ Кремлым къащыхилъхьашт. Адыгеим и Лышъхьэу Тхьаклушынэ Аслъан мы Ioфтхьабзэм хэлэжьэшт.

Шъугу къэтэгъэклъыжьы илъэсшц благъэм телъытэгъэ федеральнэ бюджетым ипроект агъэхъазыры зыхьуклэ къэралыгъом и Президент итхыгъэу бюджетым фэгъэхьыгъэр лъапсэу Урысыем и Правительствэ зериштэщтыр. 2009-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу Президентым бюджетым фэгъэхьыгъэ тхыгъэм итезис шъхьалэхэм Правительствэмр Парламентымр ышъхьэклэ нэлуасэ афешых. Владимир Путиным мы итхыгъэ анахъу ыналэ зыщыгыригъэтыщтыр экономикэр зрагъэлорышлэрэ, общественнэ финансхэр зрагъэфедэ-

рэ шлыклар нахьышлу шлыгъэныр ары.

Тхыгъэр къахилъхьэ зыхьуклэ Урысыем и Правительствэ и Тхьаматэу Дмитрий Медведевыр, Къэралыгъо Думэм и Тхьаматэу Сергей Нарышкиныр, Федерациемклэ Советым и Тхьаматэу Валентина Матвиенкэр, федеральнэ министрэхэр, шъолбырхэм яллышхьэхэр, Урысыем и Банк итхьаматэу Сергей Игнатевыр ыкли шэныгъэхэмклэ Урысые Академием ипрезидентэу Юрий Осиповыр щыгъэщтыр.

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэ ипресс-кыулыкъу

«Адыгэ Макъэм» иныбджэгъу лъаплэхэр!

Гъэзет клэтхэгъур тухынклэ МЭФЭ 12 КЪЭНАГЪ!

Фэгъэклотэныгъэ зилэ клэтхаклэу сомэ 318-рэ чапыч 53-р клэтхэгъу уахътэр еклыфэ зэхьоклыныгъэ фомыхъоу къэнэжьы. Мы уасэр къызыфэгъуэгъэфедэзэ къэнэгъэ мафэхэм лъэпкъ гъэзетыр къишъутхыклынэу тэгугъэ.

Непэ — Урысые Федерацием и Конституциие и Маф

Адыгэ Республикэм шыпсэухэу лъытэныгъэ зыфэтшыхэрэр!
Тичыплэгъу лъаплэхэр!

Тихэгъэу икъэралыгъо мэфкл ишъхьалэхэм зыклэ ащыщым — Урысые Федерацием и Конституциие и Мафэ фэшл тыхъуфэгъушлэ!

1993-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 12-м цыфхэм амакъэ зэрэфатыгъэм тегъэпсыхьагъэу къэралыгъом и Хэбзэгъэуцугъэ Шъхьалэ аштагъ, демократиём ишлуагъэхэр — цыфым ифитыныгъэхэмр ишъхьафитыныгъэхэмр — ылансэу хэхьоныгъэ зеришлыщтым игъогу хэгъэгур пытэу теуцагъ.

Конституциер заштагъэм ыуж теишлэгъэ илъэс 19-м кыклоу тыхэгъэу илъэныкыо пстэуми зэхьоклыныгъэ инхэр афэхъуэгъ. Цыфхэм яфитыныгъэхэмр яшъхьафитыныгъэхэмрклэ, политикэмклэ, экономикэмклэ ыкли социальнэ лъэныкыомклэ правовой лъэпсэ пытэу цыт Конституцием ишлогъэшхо къэклуагъ урысые обществом здегъэиштэныгъэ хэлъынымклэ, цыфхэм зэгурьлоньгъэу азыфагу илгыр гъэпытэгъэнымклэ, политикэ ыкли экономикэ институтхэу тилэхэм хэхьоныгъэ ашлынымклэ, федерализмэм ишлуагъэхэр гъэпытэгъэнымклэ.

Урысые Федерацием ишъолбырхэм Конституцием къаритырэ фитыныгъэ инхэм атетэу Адыгэ Республикэм зэкълэыклоглэ гъэнэфагъэ зилэ политикэу шыпхырашчырэр зыфитегъэпсыхьагъэр цыфхэм щылаклэу ялэр нахьышлу шлыгъэныр, экономикэм тапэкли хэхьоныгъэ егъэшлыгъэныр ары. Тиреспубликэ промышленностымр мэкъу-мэщымр хэхьоныгъэ ишлы, псэолъэшлыным ыкли зеклоным заушгомбгъу, псауныгъэм икъэухъумэнклэ, гъэсэнэгъэмклэ ыкли культурэмклэ уахътэм диштэрэ Ioфтхьэбзаклэхэр зиилуахык, инвестициехэр нахьыбзу къызфагъэфедэх.

Тапэкли Конституциер Iзубытыплэ тилыгъэ тиреспубликэ лъэныкыо пстэумкли хэхьоныгъэ зеришлыщт ишгъэрлгъэр зэрэшилотхыщтхэм, Адыгеири, тыхэгъэуишхоу Урысые Федерациери нахь зтегъэпсыхьагъэ хъунхэм тишъыпкъэу зэкълэи тызэрэдэлэжыщтым ишолхъуныгъэ фитил.

Тичыплэгъу лъаплэхэр, тышъуфэлъао псауныгъэ пытэ шгуишлэнэу, неущрэ мафэм ишгуицыхъэ телъынэу, Адыгэ Республикэмр здыттиё Хэгъэгъуишхоу Урысые Федерациемр яфедэ зыхэлъ ублэллэшлу пстэуми гъэхъагъэхэр ащышгуишлэнхэу!

Адыгэ Республикэм и Лышъхьэу
ТХЪАКЛУШЫНЭ Аслъан
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и
Тхьаматэ игуадзэу IЭЩЭ Мухъамэд.

Лъэныкыо зэфэшъхьафыбэмэ атегушыялагъэх

АР-м иминистрэхэм я Кабинет тыгъуасэ зэхэсыгъоу илагъэр зерищагъ АР-м и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат.

Бюджетым непэ изытет, ащ щыщэу мы илъэсымклэ къэнэгъэ миллион 875-р гъэфедэгъэ зэрэхъуштым, хэбзэлахъэм яугъоижынклэ Ioфыгъоу щылэхэм, лэжьапклэхэм ахэхъоштым, гъомылапхъэхэм, псэуплэ-коммунальнэ фэло-фашлэхэм ауасэ изытет, нэмыкклэхэм ащ щатегушылагъэх. Бюджет ахъшэм икъэуугоижыны, хэбзэлахъэмклэ чыфэ зытелхэм илъэсыр имыкыгъэ ар къыгъэтыжыгъэным нахь чанэу дэлэжъэнхэу ахэм афэгъэгъэгъэу къулыктухэм Правительствэм ипащэ афигъэпытагъ. Джащ фэдэу бюджетым епхыгъэу Ioф зышлэхэрэм ялэжьапклэ гурытымклэ лытагъэу республикэм илтым фэдиз ашлын фаеу зэрэщтыр джыри зэ агу къыгъэклъыжьыгъ, ар зыпкъ зэрэрагъэуцагъэм ежышъхьэклэ къыщагъэгъэгъэныр арилуагъ. Бюджет ахъшэр фэдэ хэлъэу зыщылагъэм пэлуагъэханэу, зыдаклорэр амыушгъэфэу, шъхьэихыгъэу къагъэлъэгъонэу афигъэпытагъ.

Игъэклотыгъэу зытегушылагъэхэм ащыщ псауныгъэм икъэухъумэн гъэклэжыгъэным фэгъэхьыгъэ программэр гъэцклагъэ зэрэхъурэр. Мыщ мызэу мытлоу игугъу ашлыгъэми, джыри цыфхэм упчлэхэр зэралэхэр, шлагъэ хъугъэри, тапэкли гухэлъэу ялэхэри шъхьэихыгъэу алыагъэлэсын зэрэфаер Къумпыл Мурат къыхигъэщыгъэх. АР-м псауныгъэм икъэухъумэнклэ иминистрэу Мэрэтыкыо Рустем программэр зежыагъэм къышыублагъэу республикэм щызэшлуахыгъэхэм клэклэу къатегушылагъ. Объект 14-у ашлын е агъэцкклэжыны фэгъгъэм щыщэу 10-р хъазыр, мы илъэсым ыклэм нэс къэнэгъэ объекти 4-м щыщэу 3-р аухышт. Ахыщэу программэм къыдилыгъэрэм ипроцент 90-рэ фэдизыр зыщыклагъэм пэлуагъэхъэгъэх. Лъэхъаным диштэрэ оборудование дэгъуклэ учреждениехэр зэтырагъэпсыхьагъэх, электроннэ шлыкклэм тетэу поликлиникэ чэзым ухъуцонэу амал къа-

тышт, ащ мы уахътэм Ioф дашлэ. Министрэм къызэрилуагъэмклэ, псауныгъэм икъэухъумэн гъэклэжыгъэным фэгъэхьыгъэ программэр илъэсшц благъэми лъагъэклотэшт.

Къумпыл Мурат джыри узымыгъэрэзэнэу мы лъэныкыом илэхэми аналэ тыраригъэдзагъ. Зигугъу къышыгъэхэм ащыщых ыпклэ хэмылгъэу аратын фэе Iзэгъуу уцхэмклэ щыклагъэхэр зэрэщылэхэр, Iзэаплэхэм Ioфыгъуабэ джыри зэралэхэр.

— Илъэсыклэу къаклорэм сымэдэжхэми поликлиникэхэми ялофшлэн нэмыкшъыпкъэу жьугъэпсын, цыфхэм япсауныгъэ изтегъэуцожынклэ амалэу ялэхэр нахьыбэнхэм тегъэпсыхьагъэу шъуиIoфшлэн непэ зэхэшъушэн фае, — арилуагъ ащ медицинэм епхыгъэхэм зафигъэгъэгъэ. — Джащ фэдэу Ioфышлэхэм мэхъанэ зэралэр зыщышгуымыгъэгъушлэ, мы лъэныкыоми нахь чанэу Ioф дашъушл.

Нэужым гъомылапхъэхэм ауасэ зэрэдэклэжыгъэм зытегушылагъэхэм, мэкъу-мэщ хъызмэтымклэ ыкли экономикэ хэхьоныгъэмклэ министрествэхэм цыфхэмклэ фэдэ зыхэлъ хэклэплэ ащ къыфагъотынэу унашъо къафишлыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

ТХЫЛЪЫКИ

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

Общественно-политикэ ИофшIэным чанэу зэрэхэлажьэрэм ыкIи мылькум епхыгъэ зэфыщытыкIэхэм алъэныкъокIэ къэралыгъо политикэу зэрэхэрэм игъэцэкIэн илахышхо зэрэхышIыхьэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щыгъу тамыгъэу «Хабзэр. Пшъэрылъыр. Цыфыгъэр» зыфиорэр фагъэшъошагъ **Индрыс Налбий Хьасамбий ыкъом**, Адыгэ Республикэм икъэралыгъо учрежденеу «Адыгэ Республикэм мылькумкIэ и Фонд» итхьаматэ.

Илъэсыбэ хьугъэу гуетыныгъэ фыриIэу Иоф зэришIэрэм, Iэпэ-Iэсэныгъэшхо зэрэхэлым, икьулыкъу пшъэрылъхэр щысэтехыпIэу зэригъэцэкIэхэрэм афэшI Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щыгъу тхылъ фагъэшъошагъ **Набэкъо Мыхьамэт Заурбэч ыкъом**, федеральнэ къэралыгъо граждан къулыкъум Адыгэ РеспубликэмкIэ и МИФНС-у N 1-м улпэкIунхэмкIэ иотделэу N 3-м иофышIэу а 1-рэ разряд зилэм.

ГумэкIыгъоу щыIэр макIэп

Водитель хьуштхэм ягъэхъазырын епхыгъэ Иофыгъохэм защытегушыIэгъэхэ зэхэсыгъо тыгъуасэ Мыекъуапэ щыкIуагъ. Ар зэришагъ Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэу Хьуажэ Аминэт.

Гъэсэныгъэм иучреждениеу ыкIи организациеу водителхэм ягъэхъазырын фэгъэзагъэхэу республикэм итхэм яИофшIэн зэрэхэлажьэрэр гъэунафыгъэным пае 2012-рэ илъэсым ишышIхьэлIу-ионыгъо мазэхэм прокуратурэм иИофышIэхэм улплэкIунхэр зэхашэгъагъэх. Ахэм зэфэхьысыжьэу афэхьугъэхэм, шыкIагъэу кыхагъэщыгъэхэр дэгъэзыжьыгъэхэм афэшI ашIагъэм кытегушыIагъ АР-м ипрокуратурэ илIыкIоу Николай Дороефевыр. Ащ кызырIуагъэмкIэ, водитель хьуштхэм ягъэхъазырын фэгъэзагъэу гъэсэныгъэм иучреждениеу ыкIи организациеу республикэм итыр 30 мэхъу. Ахэр зэкIэри ауплэкIугъэх, 23-мэ шапхъэу щыIэхэр аукъохэу кыхагъэщыгъ, ащ епхыгъэу административнэ Иоф 15 кызырIуахыгъ.

— ГъогурыкIоныр щынэгъончъэным фэшI шъхьадж кытефэрэр шIокI имыIэу ыгъэцэкIэн, пшъэдэкIыжьыхьын фае. Непэ тигъогухэм кьатехъухьэрэ хьугъэ-шIагъэхэм цыфыбэ ахэкIуадэ, анахъэу ныбжьыкIэхэр арых, нэбгырабэмэ шъобжхэр атешагъэхэ мэхъу. Мы гумэкIыгъор Урысыем зэрэпсауу шъхьашыт. Арышъ, водителхэм ягъэхъазырын фэгъэзэгъэ организациехэм, гъогу-патруль къулыкъум иИофышIэхэм япшъэрылъхэр зэрагъэцэкIэрэм мыщ дэжым мэхъанэшхо иIэ мэхъу, — кыIуагъ Хьуажэ Аминэт.

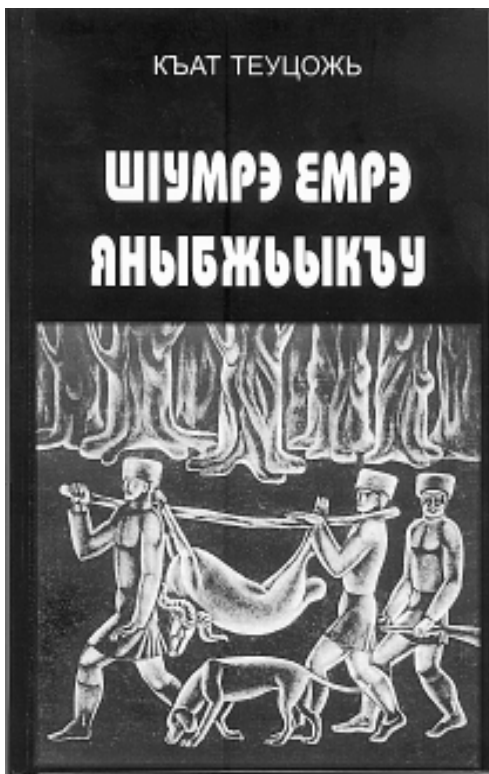
Автомобилыр зепфэнырмкIэ фитыныгъэ къэзытырэ документыр кыдэхыгъэным фэшI гъогурыкIоныр щынэгъончъэнымкIэ къэралыгъо инспекцием и ГъэIорышIапIэу АР-м щыIэм имежрайон регистраци-

оннэ къутамэхэм квалификационнэ ушэгъынхэр зэрэщызэхашэрэм зэфэхьысыжьэу фэхьугъэхэм кызырэрэугоиыгъэхэр нэужым атегушыIагъэх. Республикэм иинспектор шъхьалэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкIэрэ Александр Курпас кызырIуагъэмкIэ, илъэсэу тызыхэтым имэзэ пшIыкIуэ Адыгеим игъогухэм хьугъэ-шIэгъэ 496-рэ кьатехъухьагъ, ахэм нэбгырэ 99-рэ ахэкIодагъ. ИлъэситIум кьемыхьугъэ стаж зилэ водителхэм апкь кыкIыкIэ аварие 35-рэ агъэунафыгъ, ахэм нэбгыри 8 ахэкIодагъ. Машинэр зэрафэнымкIэ фитыныгъэр кыдахы ашIоигъоу гъэсэныгъэм иучреждениехэу республикэм итхэм нэбгырэ 9654-рэ (2012-рэ илъэсым кыкIоцI) кьаоллагъ. Ахэм ащыщэу нэбгырэ минитIум ехьур ары ныIэп апэрэ тыгъом ушэгъынхэр зэпызычынхэ зылъэкIыгъэр. Мы лъэныкъомкIэ Иофхэр нахъ зыщыдэхьэу кьаIуагъэхэр Кошхьэблэ, Красногвардейскэ ыкIи Джэджэ районхэр арых. Водител хьу зышIоигъохэм ухъазырыныгъэу яIэм, шIэныгъэу алэкIэлъхэм икьу фэдиэу уагъэрэзэнэу зэрэщымытыр, гъэсэныгъэм иучреждениехэм а лъэныкъохэм нахъ анаIэ тырагъэтымэ ишIогъэшхо кызырэкIоштыр А. Курпас кыыхыгъэщыгъэх.

Гъэсэныгъэм иучреждениехэу ыкIи организациехэм водителхэм ягъэхъазырын фэгъэзагъэхэм япашэхэм ащышхэр нэужым къэгъушыIагъэх, яИофшIэнкIэ кыныгъоу згуалIэхэрэр кьагъэнэфагъэх, ахэр зэрэзгуахышIт шIыкIэхэм кьащыуцугъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Шумрэ емрэ зэгъусэх

«Шу зыдэщыIэм е щыI» еIо адыгэ гушыIэжъым. Ащ дэмыгъэштэн плъэкIышIтэп. ЩыIэныгъэр зэщиз гъэтхьы-хьагъэу, тхъэгъо закIэу, хэбдыни, хэплъхьани щымыIэу, шыкIэгъэнчъэу хьурэп. Ащ ухэтми пшIоигъуи, пшIомыигъуи, узэжагъи, узэмыгуцэфагъи, кыюкIушIти, кыюмызэгъышIти кыхафэрэр мыухыжь.

Ары «щыIэныгъэр — бэнэ лъэш» зыкIалорэр. Джа зэпэ-шIуекIоныгъэу кыхафэхэрэм ащыщ шIур ыкIи ер. Дэгъум дэир ренэу кыпэуцуба, кьенэкъокъуба. Ащ фэдэ нэшэнэ

агъэнэфэгъэ шIухьафтынхэр исурэтшыгъэхэм апае илъэс зэфэшъхьафхэм кыфагъэ-шъошагъэх. Зы сэнэхьат IэшIагъэм Теуцожь кыщыуцугъэп, илъэс 15-кIэ узэкIэлэбэжъмэ тхэн Иофым зыфигъэзагъ. «Адыгэ макъэм», журналэу «Зэкъошныгъэм» тхыгъэ гъэ-шIэгъонхэр кьащыхиутыгъэх. Ахэм кьакIэлъыкIуагъ урысыбзэкIэ тхыгъэ иапэрэ тхылъэу ищыIэныгъэ ыкIи итворчествэ гъогу яхьылагъэр, адыгабзэкIэ, чэзыу-чэзыукIэ художественнэ тхыгъэ зэфэшъхьафхэр зыдэт тхылъитIуи кыдыгъэкIыгъ. СурэтышIэу,

журналистэу, тхакIоу Кьат Теуцожь ыбзэ, икьэлотэкIэ гъэ-шIэгъон зигунэхсэхэм ахэм яджэнхэу амал агъотыгъ.

Джы шъуапашъхьэ кьитэльхьэ Къатым итхылъыкIэу «Емрэ шIумрэ яныбжьыкыу» зыфиIорэр. Мыщ романэу «Шумрэ емрэ яныбжьыкыу», повестэу «Джэф», рассказхэу «ПкIэгъуас», «Аужырэ оркъ» кыдэхьагъэх. ЩыIэныгъэ лъэпсэ шъыпкъэ ахэм яI. Ятэжэ ихьакIэщ исышIтыгъэ лIыжь Iушхэм, ятэ ягубзыгъагъэ кьапкырыкIыгъэх, ежъ авторым игурышэ-гулбытэ кыкIэкIогъэ къэбарых, произведениих. ТхакIоу Кьат Теуцожь щыIэныгъэм нэ чанкIэ зэрэхаплъэрэм имызакъоу, гурыгъозэ ин зилэ ыкIи итхыгъэхэмкIэ узылъызышIэн зылъэкIырэ цыф. Гупшысэ ыкIи гугъэ кьабзэхэм уафещэ. Цыфыр сыдыгъуи шIум шыгъэу зэрэпсэурэм, ем шIур зэрэтекIорэр тшIошъы ыгъэхъоу тхакIом тырещалIэ. Цыфыгъэр, лыгъэр, дэгъур, зафэр кьинхэм яутэкIэхэми, шъыпкьагъэр чIэпIулэнэу, бгъэкIодынэу зэрэщымытыр, шъыпкьэр сыдыгъуи кызырчIэужьырэр тхылъым гупшысэ шъхьалэу пхырышIыгъ. Ылэ пытэу тыригъэуцожьызэ, кьин зылъэгъугъэ цыфым зэрэпэсыгъэу Тхьэм сыдыгъуи регъэлотэжъы. Ар ыгъэунафызэ, Кьат Теуцожь «шIум шIу зэрэпыщылъыр» тхылъым щыкIигъэтхыгъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

КоллекциякIэ аугъоишIт

Президент тхылъеджапIэу Б. Ельциным ыцIэ зыхьырэм 2013-рэ илъэсым «Ти Олимпиад» зыфиIорэ коллекцием иугъоин ригъэжъэшт.

Урысые Федерацием и Президент и ГъэIорышIапIэ ипресс-къулыкъу кызырIорэмкIэ, ащ хагъэхъаштых сурэтхэу ыкIи тхылъхэу (документхэу) президент тхылъеджапIэм чIэлъхэр. Ахэм кьаIуагъэ Олимпиадэм изэхэщэнкIэ Урысыем шIыкIэ-амалхэу иIэ хьугъэхэр, «Шъагъэ — 2014»-м иолимпийскэ проект зыфэдэр, Краснодар крайм хэхьоныгъэу ышыгъэхэр.

— «Къыхъашт илъэсым тыугъоинэу едгъэжъэшт коллекцием хэдгъэхъаштых Олимпиадэр зыщашIышт хэгъэгур кызыщыагъэнэфагъэм кыщегъэжагъэу, ащ изыфэгъэхъазырын епхыгъэ зэIукIэгъухэу президентым ирезиденциеу «Бочаров ручей», пансионатэу «Русь» ыкIи кьалэу Москва ащызэхашхэрэр, унашъоу ашIыхэрэр, кьалэу Шъагъэ псэолъэ зэфэшъхьафхэу Олимпиадэм пае шашIыхэрэм ятеплъэхэр, — кытыгъ тхылъеджапIэм ипресс-къулыкъу.

Президент тхылъеджапIэм

иИофышIэхэм Шъэчэ администрацием зыфэдэ щымыIэ сурэтхэу 1905 — 1910-рэ илъэсхэм императорэу я II-рэ Николай иунашъокIэ кьалэм итеплъэ тырахыгъэ сурэтхэр яIэх. Ахэм ахэлъых псэупIэхэу Уч-Дере, Тыгъэмыпс зыфэдагъэхэр, шай плантациехэр, Имеритинскэ псыхьо кIэир, нэмыкIэхэри. Ахэр хьакIэхэм ямызакъоу, ежъ кьэлэдэсхэми ашлогъэшIэгъонышIтых, сыда плэмэ а сурэтхэр бэмэ алъэгъугъэхэу шытэп, щыIэхэмэ зымышIэхэрэри нахьыб.

(Тикорр.).

Уитарихъ зэгъашIэ, гъэIаплIэ

Шэклогъум ыкIэм, **Николай Иванович Вавиловыр (1887 — 1943)** кызыыхьугъэр илъэси 125-рэ хьугъэ. Ар шIэныгъэлэжь-биолог, кьэкIырэ лъэпкхьэмкIэ Всесоюзнэ институтым и Мыекъопэ ушэгъэ станциеу зыщыагъ (джы Мыекъопэ ушэгъэ станциеу кьэкIырэ лъэпкхьэмкIэ Урысые институтэу Н. И. Вавиловым ыцIэ зыхьырэр).

Шэклогъум и 26-м, кызыыхьугъэр илъэси 175-рэ хьугъэ (1837 — 1904) урыс къулыкъушIэу, тарихьэлъжъэу, академикъу, адыгэхэм ятарихьэрэ яэтнографиерэкIэ ИофшIэгъабэ зыгъыгъэу **Николай Федорович Дубровиныр**.

Шэклогъум ыкIэм, илъэс 70-кIэ узэкIэлэбэ-

жъымэ (1942), Адыгеир нэмыщ техакIохэм заштэгъэгъэ уахьтэм, Мыекъопэ районым ит поселкэу Фарсовскэр зыфалоу нэбгыри 186-рэ зыщыпсэушIтыгъэр цыфи, уни зэрэзэгъусэу рагъэстыкIыгъагъ. Ащ кыщыкIэдзагъэу мы псэупIэр Адыгеим икартэ экIодыкIыгъ.

Тыгъэгъазэм и 5-м, Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ банк (1922) зызэхашагъэр илъэс 90-рэ хьугъэ.

Тыгъэгъазэм и 7 — 10-м, илъэс 90-кIэ узэкIэлэбэжъмэ (1922), кьуаджэу Хьакурынэхьаблэ Адыгеим и Советхэм яа I-рэ зэфэс шыкIуагъ.

(Тикорр.).

Рэхъатныгъэ щылакIэ тиIэным пae

Дин экстремизмэр, хабзэр ащ зэрэпэуцужьырэр, ныбжьыкIэхэр зыщытыухъумэнхэ фаер, динлэжъхэм яшIошIхэр — джа Iофыгъохэм афэгъэхьыгъагъ блэ-кIыгъэ тхъамафэм республикэ гъэзетхэм яредакциехэр зычIэт унэм щыкIогъэ Iэнэ хъураер.

шхъафхэм азыфагу зэмызэгъыныгъэ кыихъэми, ар политикэм е диным епхыгъэп, щы-

дар краимрэ ябыслъымэнхэм я ДиндэлэжъапIэ имуфтий игуадзэу **Шхъэлэхъо Ибрахи-**

зэбгъэшIэнхэ фае. Тэ сыдрэ конфессиехэм и таделэнэу тыхъазыр. Ау хэбзэ IофышIэхэм отчет зэрэшIыштым пae Iоф ашIэмэ, ащ зыпары шIуагъэ кыытыгътэп.

Иеромонахэу Даниил цыфым, унагъом, обществэм ягушхъэ псауныгъэ зэлытыгъэ лъэныкIохэм къатегушылагъ. Диным цыфым гуIэтыгъо е рэхъатныгъэ кыифыхын зэри-лэжIыштыри, ащ зэщигъэкIон зэригъэкIыштыри игъэкIотыгъэу Даниил кыIотагъ.

НэмыкI лъэпкъхэм ыкIи нэмыкI динхэм ялIыкIохэм щэ-лагъэ зэфырIауэ зэдэпсэунхэм ныбжьыкIэхэр зэрэфэбгъэ-сэштхэм фэгъэхьыгъагъ обществэу «IшIэныгъэ» зыфиIорэм и Адыгэ республикэ организа-ция ипащэ игуадзэу **Сихъу Мирэ** ипсалъэ.

— Лъэпкъ зэфэшхъафхэм къахъIыгъэ ныбжьыкIэхэр щэ-лагъэ зэфырIауэ, зэгурыIохэу зэхэтынхэм пae, ахэр ащ фэб-гъэсэнхэ фае. Щэлагъэ нэмыкI лъэпкъымкIэ пхэлъыныр экстремизмэм упэуцужьынымкIэ анахь Iэшэ лъэш. Тэ, лекторхэм, ары пшъэрылъэу тилэр. Ти-IофшIэн кыыхэтэгъэлажъэх темэм хэшIыкI фызиIэ цыфхэр. Гушылэм пae, экстремизмэр, ар зэрэзэтефыгъэр, ар еджапIэхэм къачIэмыхъаным пae шIэгъэн фаехэм, нэмыкIхэм такытегушылэ. ЗэкIэмкIи лекции 206-рэ зэхэтщагъ, ахэм ныбжьыкIэ мини 10-м ехъу ахэлэ-жыагъ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм иде-путатэу **Евгений Саловыр** кызызгушыIэм кызызриIуа-гъэмкIэ, ныбжьыкIэхэр экстремист купхэм ахэмыхъанхэм пae къэралыгъом амалэу илэр зэкIэ ыгъэфедэн фае. ЦыфымкIэ, обществэмкIэ уасэ, мэхъанэ зилэр къэгъэнэфэгъэн фае. Концепционер кыыхъыгъэн фае.

Гъэзетэу «Закубаньем» ире-дактор шхъалэу, общественнэ IофышIэу **Владимир Карата-евым** кызызриIуагъэмкIэ, радикализмэм, экстремизмэм лъапсэу яIэр зэфэмидэныгъэу щылэр ары. «Моралыр общест-вэм зыхэтэхыжыым, хэгъэгум неушырэ мафэ имылэжыынэу тшIыгъэ. Къэралыгъор эконо-мическэу мышхъафитмэ, обществэм ишхъафитныгъэ уте-гушыIэн плъэкIыштыгъэ, — кыIуагъ ащ.

Адыгэ Хасэм ипащэу **Бэгъу-шъэ Адам** кызызриIуагъэмкIэ, Iофыгъоу республикэм илхэм нахь шхъэихыгъэу уатегушы-Iэн фае. УзэлукIэным, узэхэгу-шылэжыыным мэхъанэшхо зэ-рилэр кыыхигъэщыгъ. Экстремистскэ литературэр Iэкибым кыкIыжыыхэрэм тыхэгъэгу кырахъэу загъорэ зэралорэр зэрэшIомытэрэзыр кыIуагъ.

СИХЪУ Гоцнагъу.

Ар зэхищагъ АР-м лъэпкъ IофхэмкIэ, Iэкиб къэралхэм ащыпсэурэ тилэпкъэгъухэм адырIагъ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет. Ащ хэлэжъагъэх динлэжъхэр, депутатхэр, обще-ственнэ организацияхэм япа-щэхэр ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэм ялIыкIохэр.

Iэнэ хъураер зэрищагъ Ко-митетым итхъаматэу **Шхъэлэхъо Аскэр.**

— ТызыфызэлукIагъэ Iофы-гъор гумэкIыгъошхоу щыт. Дин экстремизмэм Урысыем, анахъу Темыр Кавказым, зызэрэ-щиушъомбгъурэм зэкIэри шы-гъуаз. НыбжьыкIэхэр ащ нахъыбэу хэшагъэхэ зэрэхъурэм лъэшэу тегъэгумэкIы, ары не-пэ тызыфызэлукIагъэри. Мы ауужырэ илъэхсэм тигъунэгъу республикэхэу Чечэным, Къэ-бэртэе-Бэлыкъарым, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Дагъыстан, Ин-гушетием экстремизмэм ыкIи терроризмэм япхыгъэу тхъа-мыкIагъоу къащыхъухэрэм тащыгъуаз. Тиреспубликэ экстремизмэм чIыпIэ щырым-ыIэнымкIэ гражданскэ общест-вэм ышIэн фаехэм тыздэгуп-шысэным пae тызэлукIагъ, — кыIуагъ **Шхъэлэхъо Аскэр.**

ЕтIанэ гушылэр ритыгъ шIэ-ныгъэхэмкIэ Урысые академи-ем и Къыблэ шIэныгъэ Гупчэ инаучнэ IофышIэ шхъалэу **Олег Цветковым.**

— Комитетэу Iэнэ хъураер зэхэзыщагъэм пшъэрылъэу кытфишIыгъэм теткIэ ушэтын Iофхэр зэхэтщэгъагъэх. Респу-бликэм щыпсэурэ адыгэхэм ащышхэм упчIэхэр яттыгъэх. Быслъымэнэу зызылътэжъы-рэм ипчъагъэ зэдгъэшIагъэ, ар тыззупчIыгъэхэм япроцент 80-р ары. Процент 10-мэ диншIошхъуныгъэ яIэп, 10-р зыми щышхэп. **Мэхъабэу алжыырэр зыфэдэр процент 50-мэ къалон алъэкIыгъэп. Быслъымэнэу зызылътэжъхэрэм ащышэу процент 70-мэ нэмаз ашIырэп. Мэ-щытым клорэр зы процен-тым кышегъэжъагъэу про-центи 5-м нэс нылэп.**

Ушэтынхэр ТэхъутэмыкIое, Кошхъэблэ районхэм ыкIи Адыгэкъалэ ащызэхэтщагъэх. Имамхэм, муфтийхэм, цыф кызызрыкIохэм талукIагъ, тя-упчIыгъ. ТызыдэгущыIагъэхэм япроцент 15-м экстремизмэм ыпкъ кыкIэу обществэм быр-сыр кыыхэхъан ылъэкIынэу алыгъэ. Быслъымэнхэм азыфа-гу зэмызэгъыныгъэ гъэнэф-агъэхэр илтых. НахъыбэрэмкIэ ар кызызрыкIохэр ислъам къа-бзэмрэ (шэпхъакIэхэр кызыз-хъагъэр) бэшIагъэу алжъы-щтыгъэ ислъамырэ къары-кIырэр икIу фэдизэу зэрэзэх-мыфыгъэр ары. **Яблоневскэм дэт мэщытым ипащэ кызыз-риIуагъэмкIэ, ислъам къа-бзэр зылэжъырэр быслъымэн-хэм янахъыб.**

Хабзэмрэ мэщытымрэ зэрэ-зэфыштыгъэм фэгъэхьыгъэ уп-чIэхэри щытыгъэх. Ахэм азы-фагу зэмызэгъыныгъэ кыихъ-рэп. **ТызыдэгущыIагъэхэм янахъыбэм быслъымэнхэм акIэлэцIыкIухэр ащеджэнхэу еджапIэхэр кызызIухыгъэнхэ фаеу алыгъэ.**

Экстремизмэм фэгъэхьыгъэу яттыгъэ упчIэхэм яджэуапхэм кызызралорэмкIэ, Темыр-Кав-каз республикэхэм а лъэны-къомкIэ гъогуо къакIугъэр тэри кытпыщылъ, ау ислъамым тызэлэкилупэштэп.

Нэхэе Вячеслав, Адыгэ къэралыгъо уни-верситетым икIэлэ-егъадж.

— Экстремизмэм хэщэгъэ-нымкIэ анахь шынагъо зилэхэр студентхэр арых. Ау къэралы-гъор ныбжьыкIэхэм ашIогъэ-шIэгъоныштым емыгупшы-сэ зыхъукIэ, къеджэрэм, зы-лътызыщэрэм лъыкIоу, диным шхъэегъэзыпIэ хигъуатэу бэрэ кыыхэкIы.

НэмыкI лъэпкъхэм, нэмыкI дин зылэжъырэ цыфхэм щэ-лагъэ афырIауэ ныбжьыкIэхэр зэдэпсэунхэм имызакъоу, шхъэ-клафэ афашIыными тыналэ тет. Анахъэу Iэкиб къэралхэм къа-рыкIыгъэ студентхэр ары ти-нэплэгъу итхэр. Лъэпкъ зэфэ-

Iэкиб-псэукIэм кыыхэкIырэ зэ-гурымылоньгъэ горэх нылэп.

Шъаукъо Асфар, Адыгэ къэралыгъо уни-верситетым икIэлэ-егъадж.

— ЭкстремизмэмкIэ анахь чIыпIэ дэгъур дунеепIыкIэ тэрэз зыхэмылъ обществэр ары. Ащ фэдэ чIыпIэ нэки не-пэ урысые обществэр ит. Экстремизмэм лъэныкIо пчъагъэ кыделъытэ. Ар социальнэ-политическэуи, лъэпкъым еп-хыгъэуи мэхъу. Не-пэ тызыте-гушылэрэр дин экстремизмэр ары. **Экстремизмэм хэхъан-хэмкIэ анахь шынагъор илъэс 15-м кышегъэжъа-гъэу 25-м нэс зыныбжьхэр арых. Ахэр ары анахъэу уналэ зытетын фаехэр.** Уры-сые къэралыгъом обществэр зэрэпсэуштыр, зыфэкилэу кымыгъэнафэмэ, чIыпIэ нэ-кIыр нэмыкI идеологиэм иубы-тышты.

Ушэтынхэм якIэуххэмкIэ Iэнэ хъураер едгъэжъагъ. Сэ си-шIошIыкIэ, диным хэшIыкIы-шхо фыуимылэу ахэм якIэух-хэр кыбгурылоштыгъэп. Дин къабзэр, мыкъабзэр цыф кы-зызрыкIом ышIэрэп. Салафит, ваххабит — ахэр зэкIэ ежъ динлэжъхэр ары зэхэзыфын зылэжIыштыгъэп.

ЕтIанэ къэгущыIагъ хэгъэгу кIоцI IофхэмкIэ Министерствэу АР-м щылэм экстремизмэм пэ-уцужьыгъэнымкIэ и Гупчэ ипа-щэу **Андрей Черниковыр.** Гупчэм пэшIорыгъэшIэ Iофэу ышIэрэм ар кытегушылагъ, сектэхэу, общинэхэу кыха-гъэщыгъэхэм, законом пэ-шIуекIорэ Iофэу ахэм ашIэрэм афэгъэхьыгъэу ащ кыIотагъ, упчIэхэм джэуапхэр къариты-жыыгъэх.

ЯтIонэрэ лъэныкIоу Гупчэм ышIэрэр зыфэгъэхьыгъэр экстремистскэ нэшанэ зилэ тхы-гъэхэр республикэм кыря-мыгъэщэгъэныр, ахэр зилэхэр кыыхэгъэщыгъэнхэр, къаIы-гъэныр арых.

Ащ ыуж къэгущыIагъэх Адыгэ Республикэмрэ Красно-

мэрэ Мыекъопэ ыкIи Адыгэ епархиэм и Иеромонахэу **Даниил Чадаевымрэ.**

— Сишшыпкъэу седзIугъ хэ-гъэгу кIоцI IофхэмкIэ Мини-стерствэм и Гупчэ дин экстре-мизмэм зэрэпэуцужьырэм, — кыIуагъ **Шхъэлэхъо Ибра-хымэ.** — Мэхъанэшхо иI ди-нымрэ хабзэмрэ зэрэздеIэжъ-хэрэм, ахэр зэрэзэфыштыгъэм. Ау дин Iофым нахь пхъашэу упэуцужьыкIэ зыпары кыкIы-щтыгъэ. Илъэс 70-м кыкIоцI Совет хабзэу диныр Iэкиб зы-щашIыгъагъэм ипчъэхэр зызэ-Iуахыгъэм, быслъымэн диным фэгъэхьыгъэ литературэр кы-уагъ. Ау тхыль пстэури экстремистскэу плытэнэу щы-тэп. Хэтá ахэр зыфэдэ шъып-къэр ззыгъэшIагъэр? Тхы-лтым зы пычыгъо кыыхэхыкIэ экстремистскэмэ къэпшIэштэп. Текстхэм бэрэ «банэ» зыфиIорэ гушылэр къахэфэ. Ащ диным фэгъэхьыгъэ тхыгъэм мэхъанэу цыриIэр хэшIыкI фызиIэхэр ары нылэп кызыгурылон зы-лэжIыштыгъэр. Психологым е бзэшIэныгъэлэжъым ащ кы-кIырэр амышIэн алъэкIышты.

НыбжьыкIэхэр зыхэмыхъа-пхэм хэмыхъанхэм пae къэ-ралыгъом зэхичэнхэ, зылъи-щэнхэ фае. «Дин еджапIэхэр кызызIупхыгъэ хъуштыгъэ» зэралорэр тэрэзэп, ахэр тищыкIагъэх.

ТхъэлэIупIэ унэхэм яхы-лагъэу къасIомэ сшIоигъу. А лъэныкъомкIи Iофыгъохэр щы-Iэх. Цыфым идин пшъэрылъ-хэр ыгъэцэкIэнхэу фитыныгъэ иIэн фае. Ащ фэдэу Адыгэ къэ-ралыгъо университетым Тхъэ-лэIупIэ унэу хэтыгъэр ащ «имуфтий Дагъыстан епхыгъ» аIуи зэфашIыжыгъ. Ау бы-слъымэнэу ащ къакIоштыгъэ-хэм сьд ялажэ? Университе-тым икIэлэегъаджэ горэм мы-хъо-мышIагъэ зэрихъагъэмэ, еджапIэр зэфашIыжырэп ны-ла? КIэлэегъаджэр IуагъэкIы. Ащ фэдэ мы чIыпIэри.

Цыфхэм уалукIэн, уадэгу-шыIэн, зыгъэгумэкIыхэрэр

Конституционер тигъо3э шъхьал

Конституцием сыд фэдэрэ хэгъэгуи ихэбзэгъэуцугъэ апшъэрэ чыплэр шеубыты. Конституционер — къэралыгъом-рэ обществэмрэ язакон шъхьалэу, юридическэ, политикэ, идеологическэ документэу шыт.

1993-рэ илъэсым Урысыем и КонституциякIэ аштэныр къызыхэкIыгъэр я 80 — 90-рэ илъэсхэм хэгъэгум ищылэныгъэ зэхьокIыныгъэшхохэр зэрэф-хьугъагъэхэр ары.

Урысыем и Конституции Урысыем и Закон Шъхьалэу шыт. А политикэ-правовой актым Урысые Федерацием апшъэрэ юридическэ кIуачIэ шырил, референдумым шаштагъ.

Цыфхэм яфитыныгъэхэм якъэухъумэнкIэ конституционнэ шапхъэхэр Iэубытыплэшлук. ГушыIэм пае, дунэе къабзэм щыпсэунымыкIэ фитыныгъэу иIэр къыдэлъытэгъэнэу цыфым хьыкумым зызыфигъазэ-кIэ, экологием, санитар-эпидемиологием, къэлэгъэпсыным япхыгъэ хэбзэгъэуцугъэм ыкIи нэмыкI хэбзэгъэуцугъэм ишапхъэхэр арэп Iэубытыплэ къызыфишынхэ фаер, а фитыныгъэр кIэзыгъэпытыхъажьырэ конституционнэ шапхъэр (я 42-рэ статья) ары нахь.

Конституцием иположениехэм апэшлукорэ сыд фэдэрэ акти аштэн фитхэл. Конституцием джыри кIуачIэ имылэзэ

актэу аштагъэр Конституцием иположениехэм апэшлукорэ зыхьукIэ, ащ диштэу ар агъэпсыжын фае.

Конституционнэ шапхъэхэм хэxоныгъэ ягъэшIыгъэнымкIэ федеральнэ конституционнэ законхэм (я 108-рэ статья) мэхъанэшхо яI. Конституцием апшъэрэ юридическэ кIуачIэ зэрилэм епхыгъэу конституционнэ шапхъэхэмрэ нэмыкI правовой шапхъэхэмрэ зэтэкIыхэ зыхьукIэ, агъэфедэн фаер Конституцием ишапхъэхэр ары.

Конституцием исыд фэдэрэ положениа 1-рэ шъхъэу «Конституционнэ гъэпсыкIэмкIэ лъапсэхэр» зыфилорэм иположениехэм апэшлукорэ хъуцтэп. Джащ тетэу къэтлон тлэкIышт Конституцием инэмыкI шапхъэхэм ялгытыгъэмэ, конституционнэ гъэпсыкIэмкIэ лъапсэхэр кIэзыгъэпытыхъажьырэ шапхъэхэм юридическэ кIуачIэ нахьыбэу зэряIэр.

Къэралыгъо къулыкIу пстэуми Конституцием къыщыдэлъытэгъэ шапхъэхэр гъэцэкIэгъэнхэм анаIэ тырагъэтын фае. Ау конституционнэ уплэкIунхэм афэгъэзэгъэ орган шъхьафи — Урысые Федерацием и Конституционнэ Хьыкуми тыхэгъэу щызэхэщагъ. Ащ ипшъэралъхэм ащыщ Конституцием иположениехэр цыфхэм афызэхэфыгъэнхэр, хэбзэгъэуцугъэр, джыри кIуачIэ

зимылэ дунэе зэзэгъыныгъэхэр Конституцием дештэхэмэ е дмыштэхэмэ уплэкIугъэнхэр.

Урысые Федерацием и Конституциеу 1993-рэ илъэсым аштагъэм шыхэгъэунэфыкIыгъ цыфым, ащ ифитыныгъэхэмрэ ишъхъафитыныгъэрэ якъэухъумэн апшъэрэ мэхъанэ зэряIэр ыкIи ар къэралыгъом зэрипшъэралъхэр. Урысыем и Конституции ишапхъэхэу цыфым ифитыныгъэхэмрэ ишъхъафитыныгъэрэ афэгъэхьыгъэхэр дунэе шапхъэхэм анахь мыдэгъухэм зэранахь мыдэир хэгъэунэфыкIыгъэн фае.

Федеративнэ зэфыщытыкIэхэм ягъэпсын епхыгъэ екIолэкIакIэхэр Урысые Федерацием и Конституции щыгъэфедагъэх, Урысые Федерацием ишъолъырхэм зэфэдэ фитыныгъэхэр зэряIэр къэзыушы-хъатырэ юридическэ лъапсэхэр къыщытыгъэх. Федерацием ишъолъыр пстэуми язаконхэр

къыдагъэкIынхэу фитыныгъэ яIэ хьугъэ, тапэкIэ ащ фэдэ фитыныгъэ зилагъэхэр автоном республик закьохэр ары нылэп.

1993-рэ илъэсым аштэгъэ Конституцием тетэу хьыкум хабзэр Урысыем шъхъафитэу, зыми емыпхыгъэу шызэрагъа-кIо. Мы лъэныкъом кIэу къы-хъагъэр федеральнэ хьыкум-хэм ямызакъоу, Урысые Федерацием ишъолъырхэм яконституционнэ (уставной) хьыкумхэм хьыкум хабзэр агъэцакIэ зэрэхьугъэр ары. Конституцием ишапхъэхэм атетэу Урысые Федерацием ишъолъырхэм яконституционнэ (уставной) хьыкумхэр зэрэзэхашэхэрэр 1996-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 31-м аштэгъэ Федеральнэ конституционнэ законэу N 1-р зытетэу «Урысые Федерацием ишъолъыр системэ ехьыллагъ» зыфилорэм къыщызэхэфыгъ.

Хэгъэгум и Закон Шъхьалэ заштагъэр илъэс 19 хьугъэми, Урысыем иполитикэ, экономикэ, социальнэ зыкIыныгъэ фэлъжъэрэ правовой документэу непи ар къэнэжы.

Конституцием иположениехэр къызыщызфагъэфедэрэ Iофхэм язэшIохынкIэ, федеральнэ законхэмрэ Федерацием ишъолъырхэм язаконхэмрэ Конституцием зэрэдиштэхэрэм уасэ ятыгъэнымкIэ Урысые Федерацием и Конституционнэ Хьыкум иIофшIэн зэригъэлъ-шыгъэр, яконституционнэ фитыныгъэхэр къаухъумэнхэм пае Урысые Федерацием и Конституционнэ Хьыкум зыфэзыгъазэрэмэ япчъагъэ ренэу зэрэх-хьорэр къэлэгъэн фае.

Конституцием тетэу непэ зэкIэри мэлэсу пIон плъэкIыштэп. Цыфхэр Конституцием къызэ-рипорэм тетэу псэухэу, яфитыныгъэхэр къызыфагъэфедэн

алъэкIэу ыкIи япшъэралъхэр дэх имылэу агъэцакIэу загъэ-сэнхэмкIэ охьтабэ ищыкIагъ. Правэм ылъэныкъокIэ шIэны-гъэ гъэнэфагъэхэр уилэнхэр культурэм изы Iахэу зэрэщы-тыр непэкIэ бэмэ къагуры-Iуагъ.

Шъыпкъэ, щылэныгъэр лъы-кIуатэгъэ, обществэми хэxоны-гъэ ешIы. Конституцием ишап-хъэхэми атегушыIэх, ахэр зэха-фых, загъорэ шIэныгъэлэжъ-правоведхэм критикэм ахэр кIагъэкIых.

Дагъо зимылэ цыф зэрэщы-мыIэм фэдэу, дагъо горэ зимы-Iэ Конституции щылэп. Урысые Федерацием и Конституциеу джыдэдэм тызэрыгъуазэрэми шыкIагъэ горэхэр илэх.

Ау ащ кыкIырэп Конститу-цием зэхьокIыныгъэ инхэр фэ-шIыгъэнхэм игъо къэсыгъэу. Къэралыгъом и Закон Шъхьалэ ишапхъэхэм зэхьокIыныгъэ афашIын залъэкIыштыр ащкIэ политикэ, социальнэ-экономи-кэ лъэпсэ гъэнэфагъэхэр щылэ-хэ зыхьукIэ ары нылэп.

Урысые Федерацием и Кон-ституциеу 1993-рэ илъэсым аштагъэр пIэлъэ кIыхъэм те-лытэгъэ документэу шыт, урысые къэралыгъом, бэдзэр экономикэм, демократием та-пэкIэ хэxоныгъэ зэрэшIышт лъэныкъохэр ащ къыщыдэ-лъятагъэх. Конституциеу ты-зэрыгъуазэрэ джырэ уахътэм дештэ, Урысыер ыпэкIэ лъы-кIотэным, правэм диштэу Iо-фыгъуакIэхэр зэшIохыгъэнхэм яамал къеты.

Адыгэ Республикэм и Конституционнэ Хьыкум и Тхьаматэ ипшъэралъхэр зыгъэцакIэгоу, юридическэ шIэныгъэхэмкIэ кандидатэу, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ юристэу В. КУПИН

ЮФЫГЪО ИНЫМКIЭ ЗЭХЭГУЩЫIЭГЪУ

Зыпсэ зилые щылэп, ау...

«Хэти псэунэу фитыны-гъэ и!»

(УФ—м и Конституции ист. 20-р)

Аужырэ илъэсхэм эвтанази-ем иЮфыгъохэм япхыгъэ зепе-он-зэнэкъокъу гушыIэхэм нахь зыкIагъэ хьугъэ. Хэтрэ цыфи щылэнымыкIэ фитыныгъэ иI, ащ елгытыгъэу, хэти ежэ шIоигъор ищылэныгъэ рипэсын ыкIи ар щигъэзыен фита?

Мы Iофыгъо инэу къэуцугъэр анахь мэхъанэ иIэ зышIырэр хэтрэ цыфкIи зынахь лъапIэ щымыIэ щылэныгъэм зэрэпхы-гъэр ары. Мы упчIэ хьылъэу уахътэм къытыгъэм зэрэдунаеу егъэгумэкIы, тегушыIэ. Зыхэм эвтаназием хэбзэгъэуцугъэ-кIэ гъогу етыгъэн фаеу алъы-тэ, адрэхэм, щылэныгъэм ащ чыплэ шырымилэу аIо.

Эвтаназиер зышаштэгъэ къэралыгъохэр щылэх, ау Уры-сыем ар джыри шаштагъэл. Мы Iофыгъом анахь ыгъэгумэ-кIыхэрэр медицинэм иIофы-шIэхэр, юристхэр, психологхэр, политикхэр, динлэжъхэр арых. Ау эвтаназием ишIуагъэ къэкIо-мэ е къэмыкIомэ джэуап зэхэ-угуфыкIыгъэ джырэкIэ щылэп.

ГушыIэу «эвтаназиер» уры-мыбзэм къыхэкIыгъ, «хъа-дэгъу псынIкIэ, лыузынчъэ егъэ-

гъотыгъэныр» сымэджэ хьы-лъэу хъазабыр зытелъым Iэпы-Iэгъу уфэхъуныр зыфилу.

Эвтаназием игугъу ашIэу зыфежъагъэхэр я XX-рэ лIэ-шIэгъум ыкIэхэр ары. Ау мы IофыгъомкIэ обществэм зы шIошI гъэнэфагъэ иIэп. ГухэкI нахь мышIэми, непэ цыф псаоу щылэм бэкIэ нахьыб сымаджэр. ТхьамыкIагъор къыз-щэжъэрэр сымэджэ хьылъэ дэдэхэу зиуз Iэзэгъу гори фа-мыгъотыжъхэрэр ары. Ахэм къынышхо ателъ ыкIи ащэчы. Сымаджэм пэлутхэми акIэхэ-кIырэр мыгъэзэгъэ, ягумэкI-лыуз лъэш дэд, сымаджэм узыр щымышхэнымкIэ зи фашIэн амылэкIымы. Ау (Тхьэм уимы-гъэшIэнкIэ елгъэIу) узышхор чэчи, мафи къызэцакъэрэм ипIымымэ-гуIэ макъэ пщиу-хъанэу, сыда пIомэ уигупсэ цыфым зыгорэкIэ IэпыIэгъу уфэхъун умылэкIэу хъазабым удыхэтыным нахь къын хъу-жъырэп. ЕтIани ар зы мафэп, зы мазэп, илъэсым илъэсыр къыкIэлъэкIо... Сыд хэкIыплэ щылэр?

Бгъэхужьын умылэкIышт узыр зилэхэр, ежэ-ежъырэу зэ-рафэмылэкIыжъырэм къы-хэкIэу, хъадэгъум еджэх, кIэ-хьопсых. Сыда ахэм яппэ-сын плъэкIыштыр, сыдэуштэу якъын Iае атэпхышты е къы-

мыхьылъэкIэу дунэе нэфыр къабгынэнымкIэ IэпыIэгъу ябгъэгъотышты?

Хэти мы упчIэ гомыIумкIэ ежэ иджэуап иI.

Тыгъэгъазэм и 5-м, 2012-рэ илъэсым, АР-м и Лъэпкъ тхылъеджаплэ изал лъэкъохэ-гъэуцаплэ иIэжыгъэп. Юриди-ческэ лъэпсэ куу зилэ темэу «**Эвтаназия в рамках пра-ва на жизнь**» зыфилорэмкIэ зэхэгушыIэгъу-зэнэкъокъу (диспут) щызэхашэгъагъ. Ар тхылъеджаплэм правовой ин-формациемкIэ игупчэ ибибли-ограф шъхьалэу Емыж Аминэт зыгъэхъазыргъэр ыкIи зезы-щагъэр. Iофтхъабзэм хэлэжъа-гъэх АР-м псауныгъэр къэухъу-мэгъэнымкIэ и Министерствэ илIыкIохэр, АР-м и Прокура-турэ иIофышIэхэр, Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым и Медицинэ институт, Адыгэ къэралыгъо университетым и юридическэ факультет ыкIи ифилологии факультет журналистикэмкIэ икIутамэ якIэлэегъаджэхэр ыкIи студентхэр, АР-м ит Iэ-зэпIэ ыкIи диспансер зэфэ-шъхъафхэм къарыкIыгъэхэр, быслымэн ыкIи чырыстан динлэжъхэр.

ЗэхэгушыIэгъум Iофыгъо шъхьалэу шагъэуцугъагъэ-хэр:

Эвтаназиер: Iэубытыплэ-хэр «фаехэр» ыкIи «фэмые-хэр».

Урысыем эвтаназиер ща-иттэщитэ е щамыштиттэ. Эвтаназиер ыкIи законыр. Врачым итхьарыIу ыкIи эвтаназиер.

«Гулэрэр къурэм етхьо» аIо, узым ригъэзыгъэу, хъазабыр зытелъым лэныгъэр ыгъоты-нымкIэ гуегъу-лыуз фэшIлэу уделэн ищыкIагъа, икIын фэб-гъэпсынIкIэу, хъауми имыщы-кIагъа? Лъэхъаным къызыхи-дзыгъэ упчIэ къыным джэуап фэхъун ылъэкIыштым Iофтхъа-бзэм хэлэжъэхэрэр щызэдэгу-пшысагъэх, щытегушыIагъэх.

Iофыгъо иным бгъу пчъагъэ-кIэ укIэкIолэлэнэу зэрэщытым зэхэгушыIэгъум хэлэжъэхэрэм кIагъэхъыгъ ыкIи мы гупшы-сэхэр къаIуагъэх: «Зыпсэ зилые щылэп», «шIу плъэгъурэ цыфыр сыд хьугъэки пфэгъэлIэштэп», «Тхьэм къыптырилъхъагъэр пщэчышт», «иаужырэ такыкI нэс пфэлъэкIырэр ухэтми фашI», «сымаджэм изэрэщыт хэти ышIэрэп, Тхьэр къыделэмэ ыIотэжъэуи къыхэкIы», «гу-щылэри фэлэзэгъу хъун ылъэ-кIышты», «гугъэр сымаджэм Iэпымызыным упылын фае», «къэралыгъом цыф сымаджэм икIукIэ ыналэ тыригъэтын фае, зэлэзжыын амал ригъэгъотэу»,

«медицинэм иамалхэр зэкIэ рихьыллэнхэ фае гъэхъужы-гъэнымкIэ», «эвтаназиер ти-хэгъэу чыплэ шырилэн ылъэ-кIыштытэп, ащ къэкIы кIуачIэ зимылэжъ сымаджэр уукIыныр, ащ фэдэ хъакъ хэтэ зыштэнэу фаер?», «Эвтаназиер чыплэ шырилэн ылъэкIыштытэп къэраррэ цыфыгъэрэ зилэ обществэм».

Мы Iофтхъабзэм фэдэу сту-дент-медикхэр, юристхэр, жур-налистхэр чанэу хэлэжъагъэхэу, яшIошI къаIуагъэу хэти къы-шIэжъырэп. Ахэм Iофыгъо инэу къэуцугъэм къыкIэкIон ылъэ-кIыштыр икIоу къагурыIоу, зэхашIэу, эвтаназиер щыгъэзы-егъэныр нахь тэрэзкIэ алъы-тагъ.

АР-м псауныгъэр къэухъу-мэгъэнымкIэ и Министерствэ илIыкIуи, медицинэ IофышIэ-хэу зэлукIэм хэлэжъэхэрэми, АКЪУ-м и юридическэ ыкIи ифилологии факультетхэм якIэлэегъаджэхэми, быслы-мэнхэм ядингъэIорышIаплэ иIофышIэу Шъхьэлэхьо Ибра-хьими, урыс православнэ Чы-лысым кыкIыгъэу Отец Дани-или, нэмыкIэу къэгугъыIагъэ-хэми **эвтаназиер шагъэзы-ягъ, цыфым гъашIэр къе-зытырэ кIуачIэм ащ идунай зэриухыштыри ылэ илъэу алъытагъ, хэти зэрэфэлъэ-кIэу — Iахьыли, врачхэри сымаджэм игугъэ зрамы-гъэкIосэштым анаIэ тыра-гъэтыныр, афэлъэкIырэр фашIэныр япшъэралъэу алъытагъ.**

МАМЫРЫКЪО Нурмет.

МЕДАЛЭУ «АДЫГЕИМ И ШЫТХЪУЗЕХЪ» ЗЭРАТЫГЪЭХЭР

Рэдждэб ифэшъошэ шъыпкъ

Адыгэ Республикэм и Лышхъэ и Указу республикэ гъэзетхэм бэмышлэу къарыхагъэм седжэ: «Адыгэ Республикэм ыпашхъэ гъэхъэгъэ инхэр зэрэщырилэхэм ыкIи илъэсыбэрэ дэгъоу Iоф зэришлагъэм афэшI медалэу «Адыгеим и Шытхъузахъ» зыфиIорэр IофшIэным иветеранэу Бгъошэ Рэдждэб Хъаджумарэ ыкIом фэгъэшъошэгъэнэу.

Бэ мы къэбарым ыгъэгъушIуагъэр. Иахылыхэм, икIоджэгъухэм, иныбджэгъухэм, Iоф зыдишлагъэхэм зэрэхагъэуэфыкIыгъэр игъо шъыпкъэу альэгъузэ, зыщылэжъэгъэ илъэсыбэхэм гъэхъагъэу ащышIыгъэхэм афэшI лъэшэу ягуапэу ащ фэгъушIуагъэх.

Къуаджэу Хъакурынхъаблэ щыпсэугъэ Бгъошэ Хъаджумарэ иунагъо 1930-рэ илъэсым анахыжъэу кIыхъухагъэр Рэдждэб. Бгъуашэхэр лIэкъошхо мыхъухэм, ахэм макIэп къахкIыгъэр адыгэгъэ-цIыфыгъэу хэлъымкIи, щыIэкIэ-псэукIэу зэпчыгъэмкIи, Iофэу ышIагъэмкIи зыцIэ дахэкIэ рязыгъэуагъэхэу, зышIэщтыгъэ псэуми агу шIукIэ къэ-кIыжъэх.

— КъэзгъэшIэгъэ илъэс 82-м щыщэу Iоф зыщысIэгъэ уахътэр бэ, — кырегъажэ бэшIагъэу сшIэрэ лIы зэкIужэу гушыIэгъу сызфэхъу-гъэм. — Шэуджэн райисполко-

мым илъэс 25-рэ сыщылэ-жъагъ, ащ щыщэу илъэс 15-м ащ сыритхъамэагъ. А илъэс-хэм ти Адыгэ хэку Краснодар краим хэтыгъ, ащ кыыхэкIэу Краснодар бэрэ сыклоштыгъ, макIэп зэпхыныгъэу адыти-лагъэр. Тирайон щызэшIотхын фэе Iофыгъо зэфэшхъафхэм-кIэ крайорганизациехэм бэрэ сяуалэщтыгъ. Мэкъу-мэщыр пштэмэ, чIыгулэжынымкIи, былымхъунымкIи анахъ хъыз-мэтшIэлIэ дэгъоу краим итхэм бэрэ тащылэщтыгъ, щысэ зытетхынэу къэтлэгъуштыгъэр макIэп, ащ ишIуагъэ лъэшэу къытэкIыштыгъ.

Мыхэр зигушыIэхэ Бгъошэ Рэдждэб щыIэныгъэм ижъоты-пIэ хэтысэ игъашIэ щыщ илъэ-сыбэ зэпчыгъэш, зэшIуихын фаеу зыфагазэщтыгъэри бэ, ышIагъэри макIэп. Мафэ щы-Iэмэ гъомылэ бгъотышт зэ-ралыу, цIыфым игъашIэ хахъо къэс ишIушлагъи нахъ мэбагъо, лъытэныгъэу фашIырэмэ зеу-шъомбгъу. Рэдждэби игъэшIэ илъэсыбэхэм макIэп къыфа-хыгъэр шIу зыщысIэгъэ ма-фэхэу. Ахэр зэкIэ цыфхэм афи-гъэлэжъагъэх.

Пасэу ригъэжъагъ Рэдждэб IофшIэныр. Ятэ-янэхэм ялшIу-гъэ зэхимышIэзэ, ахэм яжъау пасэу шъхъащыкIыгъ. Ары кыызхэкIыгъэр я 7-рэ классыр кызыррихэу къоджэ колхозым зыщыушэтыныр. Ари ащы-

щыгъ Хэгъэгъу зэошхом имашIо пэхъагъэхэм ачIыпIэ иуцогъэ кIэлэ Iэгахъохэм. Джарэуштэу цушъхъэ кIапсэр ыIыгъэу хъа-сэбэкъум дэуцуагъ, мэкъупIэ шъофым щэмэджыр бэрэ щы-гъэбзагъ. А псэумэ къахэкIэу дэгъоу къэшIэжыых зэо илъэс хылыгъэр. А лъэхъаным аныбжэ емылгытыгъэу кIалэхэр лIы-пкъым пасэу иуцотыгъэх. Илъэс 14 ыныбжыгъ Бгъуа-шэхэм якIалэ колхоз цукум исэу апэрэ IофшIэгъу мафэхэм за-хэхэм. Ащ пыдзагъэу илъэс-пIым ехъурэ колхозым Iоф-шIэн зэфэшхъафхэр щыгъэц-кIагъэх.

1949-рэ илъэсым Рэдждэб IофшIэпIаклэ Iохъэ, район отде-лэу финансахэм афэгъэзагъэм Iоф щышIэнэу аштэ. Ащ ыуж комсомолым ыкIи партием я Шэуджэн райкомхэм ащэла-жэ. 1956-рэ илъэсым регъа-жэшъ колхоз партбюром исе-ретарэу, етIанэ колхоз тхъама-тэм игуадзэу Iоф ешIэ. 1962 — 1966-рэ илъэсхэм къуаджэу Пщыжъхъаблэ дэтыгъэ колхо-зым итхъамэагъ. Колхоз псэо-лъэшI район организацием ипа-щэуи уахътэ къекIугъ. ЫшIгъэ-кIэ кызырэщытIуагъэу, Шэу-джэн райисполкомым илъэс 25-м кыкIоцI IэнэтIэ зэфэ-шъхъафхэр щыгъэцкIагъэх. Пенсием зыщыклоштыр кэсы-ным ыпэкIэ народнэ контролым ирайон комитет ипэщагъ.

ИщыIэныгъэ щыщ пычы-гъохэу кышIэжъхэрэм ащи-лэгъугъэр, ащызэхыхыгъэр, ащыпэкIэкIыгъэр зэкIэ IупкIэу Рэдждэб къелуагъ. ШIоу ащ хэ-лэыбэхэм ащыщ жэбзэ дахэ зэ-рIулыр. Шэн шIагъоу кIа-лэми дэхун, ныбжэ зIэмэи дэ-жын езыгъэлэжIэу хэлъым пае уехъопсэнэу щыт.

Районэу охътэ кIыхъэм зы-щылэжъагъэм фэгъэхыгъэу Рэдждэб къыпфиIотэщтыр бэ. ЕтIани гъэшIэгъоным сурэт-шыгъэм фэдэу уапашхъэ ахэр кыригъэуцонхэ зэрильэкIырэр ары.

— Ти Шэуджэн район мэ-кью-мэщ хъызмэтым кытыхэ-рэм якъэхъыжынкIэ 1965-рэ илъэсым ыужырэ илъэс 20-м кыкIоцI хэкум апэрэ чIыпIэр щыIыгъыгъ, ащ фэшI зэлэпа-хырэ быракъхэр къыфагъэ-шъуашэхэу бэрэ кыыхэкIыгъ, — къелуагъ Рэдждэб. — Илъэс къэс кыатфагъэнафэхэрэр щытхъу хэлъэу дгъэцакIэщты-гъэх. А уахътэр ары тирайон щыщ лэжъэкIо пэрытищмэ — МэрэтыкIо Аслъан, ЖарэкIо Нюсэ, Сихъу Аслъан Социали-стическэ IофшIаклэм и Лы-хъужыщIэ къызафагъэшъо-шагъэр. А лъэхъаным колхоз ыкIи совхоз пэщэ бэлахъэхэ-ри тIагъэх. Анахъ къахэщы-щтыгъэхэм ащыщыгъэх Васи-лий Шенелевыр, ХъакIэмыз Нурбий, Петр Виднэр, Дэхъужэ Къэплъанэ. КПСС-м и Шэу-джэн райком илъэс 20 фэдиз иапэрэ секретарыгъэу ХъокIо Рэмэзанэ ренэу шIукIэ тыгу кэкIыжы. Джащ фэдэу лъэ-шэу сагъэрэзагъ тхъамэтэ гуа-дзэу сIэгъэхэ ХъэпкIэ Нал-бий, Даур Еленэ, Сихъу Хъа-медэ, илъэсыбэрэ райиспол-комым исекретарыгъэу Шэу-джэн Нурбий, отделхэм япэ-щагъэхэу Дэгъуф Мэхъудэ, Бис-лъангъур Нурбий.

— Рэдждэб, ащ фэдиз Iоф-шIэгъабэу уилэхэм къакIэкIуа-гъэ щыIэмэ ягугъу къэшIы-ба, — гурысэгъало сызыфаер.

— Ащ фэдэ горэхэри сIэх, — игукъэкIыжъхэм ахэлъы-хъухъажэу заулэрэ щэсышъ, игушыIэ къыпедзэжы. — Ор-денхэу «Шытхъу тамыгъ» зы-фиIорэр, IофшIэным и Быракэ-пIыжы фэдэу тIу, медаль зэ-фэшъхъафхэр кысфагъэшъо-шагъэх. «Шэуджэн районым ищIыф гъэшIуагъ» зыфиIорэ щытхъуцIэри къысапэсыгъ. Адыгэ Республикэм и Къэ-ралыгъо Совет — Хасэм и Шытхъу тхылы сIи. Джы ма-ры сижъышъхъэм лъэшэу сагъэгъушIуагъ, тиреспубликэ ианахъ тын лъапIэу медалэу «Адыгеим и Шытхъузахъ» зыфиIорэмкIэ сыхагъэунэфы-кIыгъэшъ, лъэшэу сигуапэ, ар кысэзыпэсыгъэу Адыгеим и Лышхъэ ТхъакIушынэ Ас-лъан инэу сыфэраз.

Республикэм имэкъумэщ хъызмэт непэ зынэсыгъэм а лъэныкъомкIэ опытышхо зIэ Бгъошэ Рэдждэб къырилIолэн ешIэ. Ежъым Iоф зыщысIэгъэ уахътэм чIыгулэжынымрэ бы-лымхъунымрэ зыфэдагъэхэр дэгъоу къэшIэжъхэшъ, джы ыльэгъухэрэм яфэшъошэ уасэ афэшIышъу.

— Коцым центнер 50-м, на-трыфым центнер 80-м ехъу, шъоушыгъу зыхашIыкIырэ чIыпIлым центнер 400-м нэс кызырахажыщтыгъэ тичIы-гу шIагъохэр ифэшъуашэм лыкIахэу джы агъэфедэхэ-рэн, — ело ащ. — Тирайон былым пIэшъэ мин 25-рэ, мэл мин 30-м ехъу, былымхъупIэ псэолэу тегъэпсыхагъэхэу 100-м ехъу иIагъэх. Джы а лъэныкъомкIи Iофыр зынэсы-гъэр псэуми ашIэ.

Джащ фэдэ IофшIэгъабэ иI республикэм итын лъапIэкIэ агъэшIогъэ Бгъошэ Рэдждэб. Псауныгъэм изытет загъорэ кымыгъэгумэкIмэ, итеплэкIи, изекIуакIэки, игушыIаклэки шIу фэшъхъаф епIолэнэнэ.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ
Хъаджэрэртбий.

Сурэтым итыр: **Бгъошэ Рэдждэб.**

Джары адыгэ хабзэр

1965-рэ илъэсым, мафэ горэм, чIыопсым изытет зыкызыблэхуи, фыртынэшхо къэхъугъагъ, къуа-джэм щыщэу кIалэ горэ шъофым кIинэгъагъ. Зэрэкъуаджэу лы-хъуакIо ежъагъ.

Къуаджэм щыщ унагъорэ кIа-лэу кIодыгъэм иунагъорэ зэпын-гъэх. Ащ емылгытыгъэу унэгъо пы-ири лыхъуакIо кыдэкIыгъ, ары пакIошъ, хъалыжъо-щэламэ кы-гъажы, лыхъуакIохэм аригъэ-шхыгъ.

КIалэу кIодыгъэр пый унагъом кыгъотыжыгъ. Шым кытыра-гъэтихыи, сымаджэу щыль сятэ-шым ыдэжъ къахыгъ.

— ШъуикIалэ псау, мары къэт-хыжыгъ,— ралуагъ сымаджэм. Ащ ышэу щысыгъэр кызыщы-хъушъути, кIалэр кызыжыжырэ-мэ апэгъокIыгъ. КIалэр къыпхъуа-ти, Iэ щифагъ, етIанэ ар шэу зы-тесыгъэр зельэгъум, хэуконыгъэу ышIыгъэр къыгурылуагъ.

Шыр зыхэхэм афарагъэщэжы-гъагъ, ау ахэм «тэ мы шыр кIалэм етэты», алуи икIэрыкIэу къарагъэ-щэжыгъ. КIалэм ыльэныкъокIэ Iэхылыхэм а къэбарыр зызэхыхым «ТаукIыгъэмэ нахышIугъ», —

алуагъ, — арышъ, тIашIужын фае. Зэдашти, япый унагъом ешIужы-гъагъэх.

Къуаджэм тучан щытиIагъ. Ма-фэ горэм тигъунэгъухэм джэгъу ялэу хъакIэхэр бэу къафэкIуагъэх. Пшъа-шъэу кыыхащыгъэхэм зыкъагъэ-лъэгъон алуи псынэм псыхъэ ежъа-гъэх. Псынэ гъогур тучан гупэмкIэ блэкIыштыгъ.

Сыныбджэгъурэ сэрырэ пшъа-шъэхэм апэкIэ тыкыкIи кIэрахъо-хэр дгъэуагъэх. Пшъашъэу къэщта-гъэхэр тучаным чIатщэхи тIапсэ-лыхыуагъ.

Пчыхъэм къоджэ тхъаматэхэр зэ-рэгъоихи хыкумум тыратыгъ. «Сигъунэгъухэ пэтызэ сыхъакIэ-хэр агъэщтагъэх ыкIи агъэщына-гъэх, — ылуагъ джэгур зышIы-гъэлIым. — Ащ фэдэ зекIуакIэр хабзэу щыIэхэм къакурэп». Та-мыгъэпщынэным пае мэл афэты-укIыгъ, джэгур аухыфэкIэ остыгъэу къабылэхэрэр афэтIыгъыгъэх.

КъэзыIотажэхэр Шъоджэбагъ Дурсунрэ ышынахыжырэ. Тыр-куем, Къайсыр районым щыщых. 30. 03. 1987 илъэс.

ЕДЫДЖ Батырай.

Э
Т
Ю
Д

КIымафэр бжыхъэм дихъыхыгъ

Гушъгалъэу, тыгъэпсэу, шъабэу, фабэу, дышъэшъо-шIэгъу, жыи къэбзэ IэшIоу сьдэу мыгъэрэ тибжыхъэ дэхэ ялыягъа! Тхъапэхэр зыпытэкъужыгъэ чыгъхэр «нэпцIэ-пэпцIэ» IэпцIанэ-хэм, ахэр кызыпынагъэ-хэри, «дышъэ пшъэрыль-тхъакIумалэу» яIэм ыгъэ-гушIохэу хъоих. Къушъхъэ-мэзыр пIонышъ шъуашIу: Iэгъо-блэгъоу нэм кыкIи-дзэрэр фэсакъызэ агъэла-гъэм фэд, гъоужышъ-пIы-жышъу, ахэхъагъ икIукIэ Тыгъэм иплыр-жъэрыгъэ, шъхъэбырэбэ Iужуэ. Къу-шъхъэ псыхъори, пшъэшъэ ныбжыкIэ макъ, скускус-кэу къэмыуцоу мачъэ. Гъэ-хъунэ-хъупIэ къэгъэчты-хъагъэр, къэтабэ рабзагъэу, ыльэгъу шхъонтIабз, тыгъэ-гъазэр макIоми, уцыри кIо-дырэн. БгъэшIагъо екъу ти-чIыпIалэу ичIыопс хэпшIы-кIэу зэрэзэхъокIырэр: илъэс

15 — 20-кIэ узэкIэIэбэ-жымэ, осыр цIынэу, жыи-бгъэр чыIэу, Iумылым ущыджаеу, аужышкъэм, чъэ-пыогъу-шэкIогъу мазэхэм кызырэрэу чыIыштыгъэр шъхъэм кышчыдэоежы. Дунаир зэрэщытэу псэпашIэ ежъагъэм фэд! Фабэр джы-ри ехырэн — градус 15 — 20-м нэсы. Мэфэ зырыз нэку-нэпсхэр, зыгу гагъэ-кIыгъэ сабыеу кыыхэфэх, ау къещхы пIонэу щымы-тэу, мэкIэ-мэкIэжыеу чIыопсым зеутхыпкIы — ошхыцэ-жыгъэибзэ фабэм джащыгъум чIыр къегъэ-уцIыны. Ошхыр тIэкIу кыи-зыллыкIэ, мыхъэр ыгъэхъэ-штым фэдэу мышIэр пэшIы-кIы, ау Тыгъэр къэкIуатэ: ар лъэш, сакъ, ытIупщырэн джыри бжыхъэм ыкIэ.

Палгъэ зымыIэ шыIа, кы-хъагъ мары апэрэ кIымэ-фэ мазэу — тыгъэгъазэр. Ау пфэIонэнэ ар иуахътэ

емышIыжыгъэу: зэхэхыгъ, гъушъ, тыгъэпс-фаб, рэхъат, гоIу дэд. Енэгъагъо кIыма-фэр бжыхъэм ынэпэ дахэ, ишIыкIэ гоIу дахыыхыгъэ-кIэ. Зыфэдэ мыхъурэ щыIэп, псэ зыпыт дунаири лъэпсэ пытэ зышIырэр ШIульэгъур арыба!

ГъэшIэгъон пчъагъэу зэ-хэлъ мы дунаишхор: чыгыи, къэгъагыи, уци, псыхъуи, бзыуи уадэгъушIэмэ пIорэр зэхыхы; уадэхашIэмэ мэ-къэгъагъэх, уялэIумэ — къыпфэсакъых; узыр пха-щы, гур агъэшIу, пщыщ зыкъашIы. ЧIыопс зэтетыр, цIыф гукъабзэм фэд, кыи-пфэгумэкIы, уеухъумэ.

ДжырэкIэ тыгъэгъазэм бжыхъэм ыIэпэ фабэ зэри-Iыгъ, ау кIымэфэ зыгъэзэ-гъур Тыгъэм зышIыкIэ, кIы-мафэр ежъ игъогу зэрэте-хъащтыр нафэ.

МАМЫРЫКЪО
Нурмет.

Нартоведхэм къахэхъуагъ

Нэгдүй Инвер сэ джынэс зэрэсшэцтыгээр Адыгэ лъэпкэ театрэм ирежиссерэу зэрэщытыгээр, спектаклэ пчъагъэ дэггюу зыгъэуцугъэу, пьесэу «Къандис» зритыхыгээр ары. Бэмышэу урысыбзэклэ ытхыгъэ тхылъэу **«Нарты и история»** зыфилорэр Инвер къыситыг. Сигъэгүшуагъ ыкли згъэшэгъагъэ.

«Сэ сызгэгүмэкЫрэ Юфыгъохэр гъэнэфагъэу ешІэх» сІуагъэ. Сыфэраз лъэшэу. СытЫси ащ лъыпытэу седжагъ.

Нэгдөй Инвер итхылзүү «Нарты и история» зыфилорэр лъэныкыуабэмэ анэсы. Мы лощагэмклэ гушылапэр зытхыгэр философиэ шэныгэхэмклэ докторуэ, профессорэ Лаушэ Свет. Шытхуэ лые хэмылзүү тхылтэм ащ уасэ кыфишлыгэ. Нэгдөй Инвер эпосэу **«Нарт-хэм»** — Дунэе культурэ саугэсэм изэгэшлэн ежэ илахэ зэрэхилхыбагээр шыкылитэтхылыгэ.

Тхылгьыр шъхьыллэу зэхэт, шъхъэ пэпчъ зыщиухырэм ыгъэфедэгъэ литературэр къыщытыгъ. Теубытагъэрэ шэлагъэрэ илэу Инвер Iоф зеришлагъэр олэзгъ. Iофшлагъэр композицием ылъэныкъокIи дэгъоу зэгъэкIугъ.

Тхылъым анахь сыгу рихьы-
гъэ чыпӀэу хэтхэмкӀэ джы зы-
къэзгъэзэн:

— Авторым шуугагзүү сэ
фэслэггүрэр мыц фэдүү коуу,
игэклогтыгзүү, зепхыгзүү-зэгүү-
сэ-зэхэгшэцгүз шьыпкэхүү
нарт эпосымрэ тарихымрэ
кызэритыхэрэр ары. Арыба
тхылгым «Нартхэмрэ тари-
хымрэм» (адыгабзэклэ кьэплон
хьумэ) цлүү зыкыфийшлэггэр.

Тигухэкйшхоу хуэрэр мы
аужерэ ильэсхэм Санкт-Пе-
тербург, Москва къарыкырэ
археологхэм тичлыгу кы-
чатлыкырэ пкыгьохэр скиф-
хэм, сарматхэм е монголхэм
яхэху зэралор, ау адыгьхэм
ахэр ягьэхэху зэрамьлыгьтэрэр

ары. Ащ елтытыгъэу Нэгъоим
итхылъ кыыщирэр «Археоло-
гическэ пкыыгъо горэху скиф-
мэ кьалэкIкIыгъэм кьагъэ-
лъагъорэр ахр жугъуэ а чы-
пIэхэм арысыгъэху арэп, зэ-
щэп-зщыщэфэнкIэ, культурэм
ипкыгъоухмкIэ зэрэзэхъ-
жыгъэхэр ары нахъ» (н. 17).

Узэмыуцоллэшт горэхэри
Нэгэоим итхыгээ кышцелох, зэ-
фэхысыжы горэхэри ашц фэдээ
ешшы. Ар Лаушэ Светэ фэса-
кызы кыхежээчы. Ашц зы-
филорэмэ сэри тхылтым седжэ
зэхьум гу альыстагь: эпосым
исюжет кызытегуштылэрэр
кьэлотэ шыуашэ илзу гьэпсыгь-
нарт лыхьужьмэ афэгэхьы-
гээу, ау лыхьужьхэр льэпкьэу
кьэзылуатэрэм (адыгэмэ) шы-
мышхэу, ахэр кыйтхэмыкы-
гэхэу елыгэт. Ашц фэдэ екло-
лалкэ тилагьэт тэ джынэс, тэ
тчышхэу, тэ тилыхьужьхэу
ары тызэрэпльыштыгэр ахэм.
Арышь, мы чыплэм дегьэ-
штэгьуй. Ар кызысхэкьэу Ин-
вер ылытырэр, эпосым кыыхэ-
хыгээ лыхьужьхэмрэ персо-
нажхэмрэ узгэрэзэхэу зэрэ-
щытхэр, зэрэеклохэрэм емы-
лытыгээу (аужыпкьэм, дзеу
эеклуагэхэми) Саусыркьэо
иобразкэ кылуагэр кьегээ-
шпыпкьэжы; ашц иапэрэ лы-
хьужьныгыгэ ыгээцэкьэным пae,
щтэпахыгэ, тхьагьэпцлыгыгэ,
пшыусыгы, мышыфыгы кы-
зыхыгьэфагэх, нартмэ яеплы-
кэ тэрэхэр зэккэ шигээзыез
лажэ зимылэ нарт Албэчыжэ
ыукладыным паеклэ. (Тутарышь),
(ятэшым ыкьор кызыэрэчлэ-
кьыжыгьэмкэ). Ау цыф ку-
пэу ар зэхэзыльхьагьэм зы гу-
щылэ закьокли уасэ ритырэт,
ыумысырэт хьугэр, зэреплы-
рэр, зэрэзэшылэрэ тльгьурэт
(н.89). Ау етлани ыпшэккэ
кылуагьэм зэфэхьысыжьэу фи-
шырэм семьдждэнджэшын
слэкьырэт. «Нартмэ яобразхэр
кызытырахыгьэхэр цыф льэп-
кьэу текьлыштыгэр ары; льэп-

кээу зэхээзылхыагэм а эпосыр ищылэклэ-гъэпсыклэкли, ыгу изытет, икультурэ-идин шыла-клэклэ ыкли ыбзэклэ. Ахэр ираныбзэ зыфүлгыгъэхэ киммерийцэхэр арыгъэх» (н.90). Нарт эпосыр апэдэдэ зэхээзылхыагээр зэтырахэу Кавказым ис лъэпкэ пчъагъэхэр зэрэзнэкбокухэрэм джэуап аритынкли хьун Инвер мы игушылэхэмклэ: «Нарт эпосым икхъхун гүмэклыгъо хылыгъу пылтыр ыкли этносэу ар зэхээзылхыагээр, аш иавторыр кызылотыкырэр, — этхы аш, — нартмэ афэгъэхьыгъэ сюжетыбэр киммерийскэ лъэпкэмэ зэхалхыагъэпыш ыкли ахэр кызыралотагъэхэр нэмыкыбозэш — адыгабзэш ары» (н.90) — этхы теубытагъэ хэлъу. Джыри зы цытаг: «Адыгэмэ зальггъэбырэр нарт лыхъужымэ ащыщху» (н.91). Зэрэхурэмклэ, нарт образхэр (лыхъужьхэр зытеклыгъэхэр) киммерийцэхэр, ау эпосыр зэхэ зылхыагъэхэр — адыгхэр ары. Джары кызырлорэр, уфаемэ пшлош гъэху, уфэмыемэ умыгъэху. Сэ дезгъаштэрэп. Аш фэдэ еплыкыр сэрклэ кээзыгъэхьылэрэм щыцыр, «Адыгэ (Черкес) энциклопедием» сишгыпкээу седжагъэш, адыгхэр тыкызтеклыгэм зэу салыхъузэ, ахэр (тыкызтеклыгъэхэр) хьатхэр, каскхэр, мыотлхэр арэу кыххэфэ (н.81, 88), ау занклэу киммерийцэмэ такытеклыгъэу зымы кышчилорэп. Чыплэ кыххэфэ: «Аужыпкэрэ илхэсхэм зыуклэ-знэкбокухэр реклохы киммерийцэхэр абзэкли альэпкыкли зышшхэмклэ, зэмклэ ахэр скиф пасэмэ ахалыгтэнхэмклэ, адгэмклэ этносэу аш фэдэ шылагъа, щымылагъа зыфэллоштым нэсыжбэу (н.78).» Зэрэтлэгъоу, Инвер иеплыкылэ атефэрэп а еплыкылтлумы. Тхаклэ тильэпкэ зэрымылагъэм тизпос ишулагъэ екыгъ Инвер иеплыкылэклэ, сыда плөмэ ттхыныш

буж тиклыжыштыгъ, мыдрэр,
тщымыгъупшэжыным пай,
ренэу кыкIэтIотыкIыжымэ,
кыкIэтIотыкIыжызэ, псэ зы-
пыт къэбарэу хъугъэ.

Тинарговед инэу, шхьаьлэу
Хьэдэгьэллэ Аскэр нарт эпосыр
адыгэхэм зэхалхьагьэу, яеу
зэрильгьтэрэм кьыргьгьэуцол-
лэнхэ зэрильгькьыгьэр кьигьэ-
тхьызэ Инвер, лъэш дэдэу
джыри нэмкькь лъэныкьокьлэ зэр-
эфэразэр итхьыгьэ кьышоло.
Игьо зэрифагьэм пае нарт пшы-
налхьэхэр зэригьэфэнышгь кьы-
дигьэкьыжьынхэу, ахэмкьлэ кьэ-
лотэкьлэ лазэхэр джыри шьлэхэзэ.
Джы ащ фэдэ цьыф лушхэр шьл-
гьжьхэл, класэ лофым тыфэ-
хьуштыгьэ Хьэдэгьаллэр мы-
хьугьэмэ. Ау ащ дыкьыгьоу
ыгуи ебгьэ Хьэдэгьаллэм, егьэ-
мысэ ыклэ нарт эпосым хэт ге-
ройхэм ацлэхэм язэхэфынклэ
адыгэбзэ закьор ары ыгьэфэ-
дагьэр елошгь, тарихь лъэпкьэу
киммерийцэмэ зэращикьлухьа-
гьэр ашкьлэ шлотэрэззп.

Нэгшoим кьылoрэмэ ашыщэу уналэ зытебдзэн лъэныкьуаклэу сеплты тилъапкыкылэ цлэу тилэм — адыгэ (черкес) — тыгзырээзджэжьырэм ыкыл кыгзыэрэ-таджэхэрэм кьырилуалэрэм. «Адыгэмрэ» «черкесымрэ» гушылэ зальэпкыгэу кюдыхэп зы мэханэ кьарыкылу тэ зэртлыгызтэрэм тетэу Инверклэ. Гушылэ пэпчэ еж мэханэ шхъаф ил. «Адыгэм» зих лъэпкыгэхэр кыкыгэрэ, «черкесым» — киммерийцымэ кьаклэныггэхэр, («аримэмэ» кьаклэныггэмэ).

Умыгээшлэгэон плээкырэп
ыкы ар ау сыдми зэрэмыху-
гэм гу лбымыгэн плээкырэп
зэгээпшэныбэу Инвер ышлы-
хэрэр бээм (нэмыкыбээхэм),
нэмыкы мифхэм кхахэхыгээу
зы бгэумкы, адрэмкы нарт сю-
жетмэ тыбээ кхахэхыгээу. Гу-
шылэм пае: ижгыр музыка, 13-
дэ-псымэу Кавказын шагээфе-
дэр «зурин» (зуна) — «сырин»
адыгабээкы. Гушылэхэу «сты»,

«стын», «стыр» урымыбзкІэ (греч.): «холокост» (зыбгъэстыжыныр) е псы кычІэкыпІэ стырху хы ШІуцІэ Іушгъом Іутхэр: Мацеста, Хоста.

— «Пси», «психе» (псэ урымыбзэкIэ) — «псэ» (адыгабзэкIэ); а мэхьэнэ дэдэр ялэу урымытхьэм ыцIэу «Психеи — псэхэх (адыгабзэкIэ);

— ASAP — Үзэрэтхэм ыш
урымкэ — Үзэ адыгабзэкэ. А
эттефэрэ кэулакэхэр ау сым-
ны эрэмыхуэгхэм, ау зым
зыр тыхыгэм ишыхат дэдэр,
Инвер кызырилоу, урым ми-
фоу Прометей фэгъхыггэм-
рэ адыгэ Насрэн Жаклэм фэгъ-
хыггэмрэ эрзэффэдэ шып-
кэхээр ары (н.63).

Нэгдүй Инвер дэггүклэ фэп-
лыгтэн фаер мыщ дэжбьым ахэр
агзу кээзыгуагээр, зэхэзыл-
хыагээр, ижэрюл творчествэ
агзу хэзыггэуцуагээр шысэ-
хэмклэ эддиштэ, зэкюу кыыз-
риггэлыггэуагээр ары, зэгэ-
пшэн-зэпшынхэмклэ кыуушы-
хыатыхээ. Тхылбьым эфэдэклэ
гурггэ шхьагу Инвер пхыри-
шцэр нарт эпосым автору эт-
носу илэр осетин-аланхэр ары-
мырэу, яшлэныггэлэжэу Аба-
евым зэригогбагзу эрэадгэ-
хэр ары, Хьэдэггэлэ Аскэр
итеорие шхьахлэ дырггаштээ.
Ар шүшлэггэшхоклэ Инвери
фэмылгэгун плэккырэн, ащ
изакюм, сэ шишлшылкклэ, на-
ртоведхэм ясатырклэ Нэгэоим
чылплэ гүнэнэфаггэ шызыфи-
шлыггэ.

Тхылъыр бзэ гурылогъо-
шуклэ тхыгъэ, имэхъанэ куу.
фактхэмклэ, зэгъэпшэнхэмклэ
ушъагъэ, клэу маклэп кышшэ-
луагъэр, тишхыклэгъэ тхыгъ. Ар
шлэныгъэлэжхэм нахь афэгъэ-
загъэми, ащ зэклэ «сыады» зы-
лохэрэр еджэнхэ зэралъэкы-
щты, ишлуагъэ кызыэрэкло-
щтым сехьырэхъышхэрэп.

МЭХЬОШ Руслъан.
ТхакЮ, АР-м культурэмкІэ
изаслуженнэ ЮфышІ.

Улапэ илошъхьэ цлэрылохэр

Адыгеим щатыгъэ археологие саугъэтхэм анахь цлэ-рылоу зигугъу ашлхэрэм ащыщых Улэпэ йуашхьэхэр. Затыгъэ лъэхъанэхэм чылэм зреджэщтыгъэхэм елытыгъэу, зыхэм — Улэ йуашхьэхэр, адрэхэм — Улэпэ йуашхьэхэр аралугъэх.

Улапэ узэрэнсэу, апэ дэдэ
чылэ гьунэм лут луашхьэмэ
yaloklə. Ятеллэкэлэ зэрятлагэ-
хэр кьахэшэу, кьылбэмклэ кьа-
шыбулагэу агузэгүхэр ихы-
гэх, кьатенэгьэ ятлэхэр налым
фдэу хьурэнхьыг. loшхьипшл
хьухэу, зэготхэу myutlэм ахэр
зэтрагьэкьогьагэх.

Анахь инзу, метрэ 15 зильгэгъагъэр 1898-рэ ильэсым С.-Петербург кыкыгъэгъэ профессору Н. И. Веселовскэм аригъэтыгъагъ. Адрэ юшхыа-бгъумэ яулпгъэкълун ильэсипш зытешлэм пидзэжыгъагъ, ау ащыгъум, япшлэнэрэм улэпэ къэхалгъэр тетыгъэгъи, лыжыхэм нагъэсыгъагъэп. Зэтлгъагъэхэр кызырыкълугъэхэп — зэклэмэ тхьэлэлуплэ-шэтэрэхэр къачлэщыгъагъэх. Ягъэпсыклэклэ, пирамидэм фэдэу пкэушоххэр зэхагъалэх, члалэх, пхьэхэмрэ пхьэмбгъу шьомбгъошхохмэр арагъэкъужыгъагъэх. Ашъэхэхэр үхцэмклэ,

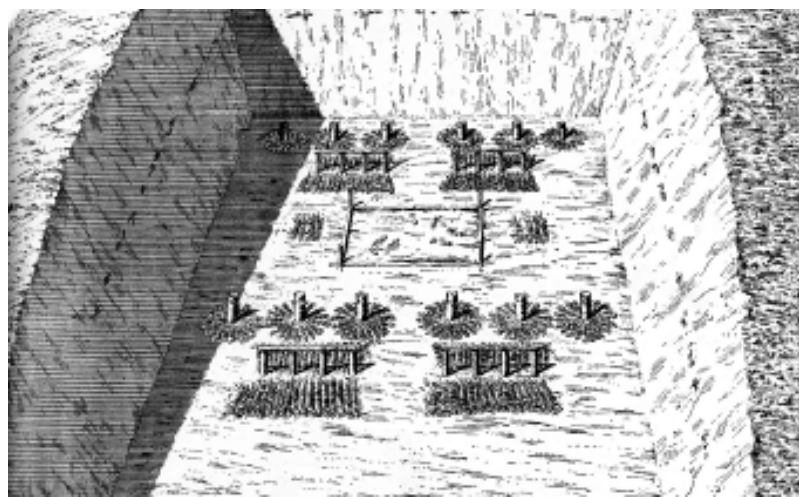
кѣамылхэмкІэ абгъэжыгыгъэх. ЗэрагъэунэфыгъэмкІэ, тирэ ыпкІэ я VI — V-р лІэшІэгъухэм, илъэс 2600-кІэ узэкІэлэбжымэ, ахэр агъэпсыгъагъэх.

Метрэ 15 зильэгагээр кьа-
титлоу, тлогъогогъо зэтыратэ-
кьогъагъ: ычлэгъырэм — мет-
ритф, ышхъагъырэм — мет-
рипш яльэгагъэу. А апэ зэтра-
гъэсэгъэ ятлр плэмэ ашли
шэтырэ тырашыхъэгъагъ.

Шэтэрэм ыпашъхы, ыкыбы, зэкэлъэужэу, шъхъаф-шъхъаф-хэу пкъэуэхэр шычIэтIэгъагъэх ыкыи, ары пэпчъ, шы 36-р къырагъэтыльэкыкыгагъэ. Адрэ зэ-пIудзыгъэу шытыгъэ шышIо-лүмэ шы пшIырыпшIхэр зголь-хэу акIэралъхъэгъагъэх. ЗэкIэмкIи, атхъалхыи, чIатIэжы-гъэгъэ пэсушъхъэхэр япчбагъэ-кIэ 450-м ехъуштыгъэх. Ижы-кIэ мыутIэхэм, скифхэм хабзэ ялагъ унэIутхэр, пшэрыхъакло-хэр, Iофтабгъэхэр, шыхэр, нэ-мыкIхэри атхъалэмэ пшым ды-

чІалъхъажьыхѳу. Бзылъфыгъѳхэр, шъуз папкІѳу (пщыдѳгъолъхэр), дагъѳтІылыжъхѳу кы-хѳкІыштыгъѳ.

Улэ Юшъхьэшхор, кызэрэ-
нэфагъэмкІэ, адрэмэ ялыты-

ГЪЭМЭ, КЪЭХЭЛЪЭ КЪОДЫЯГЪЭП —
ХЪУШЪХЪАФЫКЪЫГЪЭ ТХЪЭЛЪЭЛУ-
ПАГЪ, ТЪЫШЪЭ (КЪУРМЭН) ШЪЫПЪЭ
ШЪХЪАЛЪЭУ ШЪЫТЫГЪ.

Щэтырэм ч'алыхъажьыгъэ-
гъэ хьадэхэри, ахэм апылгы-
гъэ пкыгыгъохэри Веселовскэм

ыгъатІэштыгъэхэм къагъотыжыгъагъэхэп — ижъырэхъункІакомэ рахыгъэхагъэх. Ау шытми, джэрз шыуанхэм якъутафэхэр, шэбзапэхэр ыкІи нэмыкІ пкъыгъо горэхэр къапэ-

клѣѣжыгыгагъх. ТыгуакЮ-
хэр зэрэчІхыэгъэгъэ машэм
кышычІанагъэу, дышъэ тенэч
закъо кырахыжыгыгагъ. Ащ
пчэнымрэ шыыхъэмрэ бгъэжъ-
хэр атебэнагъэхэу сурэт тешы-
хыэгъагъ.

Профессорзу Н. И. Веселов-
скэм аригъэтыгъэгъэ саугъэт-
хэр ямышыкIэу зэрэгъэпсы-
гъагъэхэм ишулагъэкIэ дунэ ар-
хеологием хэушъафыкIыгъэ
чIыпIэ шаубытыгъэ ыкIи цIэры-
ло үлхъыгъэх. Зэрэхъагъэр
«Удэ Юшхъэ куп».

Улэ купым нэмыклэу «Улэпэ купклэ» эджажгэхэ Юушхьхээр чылэм икьоклплэклэ мычыжэу шьофым итыштыгхэх. Ащ кыхыиубытшыгхэ лошхьибгьур 1981 — 1983-рэ илэхсэм Кьоклплэм шыпсэурэ лэпкхьхэ яискусствэ имузей изкспедицие ипэцжэуу, профессорэу А. М. Лесковым тигьэтлыгьягхэх. Ащыгум а археологхэм сахэтуэ сэри пкыгхэ бэдэдэ, дышгэхэр хьоеу ахэлхэу, кьалдычэхыгхэх.

Улэ Юшыхэ купзу Веселовскэм ыуплэккугьагьэмэ афэдэу тэри тызэтлагьэхэр мыу-тлэмэ ихьэлэлэулаплагэх, ау ахэм ягьэпшагьэмэ нахь лхьэнчагьэх ыкли илэсэшлэ-шынтыккэ нахьыклагьэх. Тизрэ ыпэккэ я V — IV-рэ ллэшлэгьухэм агьэпсыгьагьэх. Мыш кыккэлэулыкшот тхыгьэмэ ахэм ягугь кышышышыншт.

ТЭУ Аслъан.
Археолог, Урысыем ижур-
налистхэм я Союз хэт.

Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Социальнэ зэдэлэжьэныгъэмкIэ зэзэгъыныгъэхэу чIыплэм щашIыгъэхэм ыкIи коллектив зэзэгъыныгъэхэм ятхын тегъэпсыхьэгъэ къэралыгъо фэло-фашIэр Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ ИофшIэнымкIэ ыкIи цIыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмкIэ ичIыплэ къулыкъухэм зэрагъэцэкIэрэ Административнэ регламентым зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

2010-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м аштэгъэ Федеральнэ хэбзэгъэуцугъэу N 210-р зытэгъу «Къэралыгъо, муниципальнэ фэло-фашIэхэр зэрагъэцэкIэхэрэм ехьыллагъ» зыфиорэм (Урысые Федерацием изаконодательствэ зэхъугъоягъэхэр, 2010, N 31, я 4179-рэ ст.; 2011, N 15, я 2038-рэ ст.; 2011, N 27, я 3880-рэ ст.; 2011, N 29, я 4291-рэ ст.; 2011, N 30 (а 1-рэ Iахь) я 4587-рэ ст.; 2011, N 49 (я 5-рэ Iахь), я 7061-рэ ст.; 2012, N 31, я 4322-рэ ст.) диштгъу гъэпсыгъэным фэшI **унашъо сэшIы:**

1. Социальнэ зэдэлэжьэныгъэмкIэ зэзэгъыныгъэхэу чIыплэм щашIыгъэхэм ыкIи коллектив зэзэгъыныгъэхэм ятхын тегъэпсыхьэгъэ къэралыгъо фэло-фашIэр Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ ИофшIэнымкIэ ыкIи цIыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэмкIэ ичIыплэ къулыкъухэм зэрагъэцэкIэрэ Административнэ регламентгъу Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ 2012-рэ илъэсым бэдзэогъум и 2-м ыштэгъэ унашъоу N 135-р зытетымкIэ аухэсыгъэм (ыужыкIэ Административнэ регламентыр тIозэ дгъэ-кIощт) мыщ фэдэ зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэу:

1.1. Я 5-рэ разделгъу «Къэралыгъо хабзэм игъэцэкIэкIо къулыкъоу къэралыгъо фэло-фашIэр зэхэзыщэрэм, джащ фэдэу ащ иIофышIэхэм яунашъохэмкIэ ыкIи зэрэзекIуагъэхэмкIэ (зи зэрамышIагъэмкIэ) Иофыр хьыкумым нэмысызэ (хьыкум Иоф хэмьылгъэу) зэрэтхъаусыхэхэрэ шIыкIэр» зыфиорэм:

а) ия 5.5-рэ пункт мыщ тетгъу къэтыгъэнэу:

«5.5. Тхъаусыхэ тхылъымкIэ тхыгъэу джэуап араты-жыбрэп мыщ фэдэу къызыхэкIырэм:

— чIыплэ къулыкъум иIофышIэ, джащ фэдэу ащ иунагъо исхэм афэгъэхьыгъэ хьонагъохэр е ахэр къэ-зыушъхьакIурэ гушыIэхэр, ахэм ящыIэныгъэ, япсау-ныгъэ, ямылтыку щынагъо къафэзыхьын зылъэкIышIтхэр тхъаусыхэ тхылъым итхагъэ зыхъукIэ;

— тхъаусыхэ тхылъым щыщ пычыгъо горэ, лъэIу тхылъыр къезыхьыллагъэм ылъэкъуацIэ, ыцIэ, ятацIэ ыкIи (е) почтэ адресыр къипхынхэ умылтыкI зыхъукIэ.»;

б) раздел гуадзгъу «ЛъэIу тхылъыр къезыхьыллагъэм тхъаусыхэ тхылъым хэлпъэнхэмкIэ ищыкIэгъэ документ-хэмрэ къэбархэмрэ къылэклагъэхьанхэмкIэ фитыныгъэу иIэр» зыфиорэр мыщ тетгъу икIэрыкIэу къэтыгъэнэу:

«ЛъэIу тхылъыр къезыхьыллагъэм тхъаусыхэ тхылъым хэлпъэнхэмкIэ ищыкIэгъэ документхэмрэ къэбархэмрэ къылэклагъэхьанхэмкIэ фитыныгъэу иIэр

5.7. ЛъэIу тхылъыр къезыхьыллагъэм фитыныгъэ иI тхъаусыхэ тхылъым хэлпъэнхэмкIэ ищыкIэгъэ документ-хэмрэ къэбархэмрэ къыратынхэу.

5.8. ЦIыфым тхыгъэу зыкъызыфигъазэкIэ, чIыплэ къулыкъум Административнэ регламентым ия 5-рэ раздел ия 5.3-рэ пункт къыщыдэлъытэгъэ лъэхьанхэм тхъау-сыхэ тхылъхэм ахэлпъэнхэм пае ищыкIэгъэ документ-хэмрэ къэбархэмрэ къылэклигъэхьанхэ фæе.».

1.2. Административнэ регламентым игуадзгъэу N N 4-м, 5-м, 6-м ахэт гушыIэхэу «министрэм (гуадзэм)» зыфилохэрэр гушыIэхэу «пашэм (гуадзэм)» зыфило-хэрэмкIэ зэблэхъугъэнхэу.

2. Къэбар-правовой отделым ипашгъу О.В. Долголен-кэм:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ исайтрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкIэкIо къулыкъухэм яофициальнэ Интернет-сайтрэ аригъэ-хьанэу;

— мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм», джащ фэдэу мазэм зэ къыдэкIырэ сборникгъу «Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхъугъоягъэ-хэр» зыфиорэм къыхаутыным пае аIэклигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием ишъолгырхэм яшэпхъэ пра-вовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемкIэ и Ми-нистерствэ и ГъэорышIаплгъу Адыгэ Республикэм щыIэм Iэклигъэхьанэу.

3. Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфI 10 зытешIэкIэ мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 19, 2012-рэ илъэс
N 253

Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Къэралыгъо фэло-фашIэу «Социальнэ IэпыIэгъурэ мазэ къэс ахъцэрэ къалэклагъэхьанхэм ифитыныгъэ зэряIэр къэзыушыхьатырэ справкэхэр ятыгъэныр» зыфиорэр гъэцэкIэгъэным пае Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ и Административнэ регламент зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъ

2010-рэ илъэсым бэдзэогъум и 27-м аштэгъэ Феде-ральнэ хэбзэгъэуцугъэу N 210-р зытэгъу «Къэралыгъо, муниципальнэ фэло-фашIэхэр зэрагъэцэкIэхэрэм ехьыллагъ» зыфиорэм (Урысые Федерацием изаконодательствэ зэхъугъоягъэхэр, 2010, N 31, я 4179-рэ ст.; 2011, N 15, я 2038-рэ ст.; 2011, N 27, я 3880-рэ ст.; 2011, N 29, я 4291-рэ ст.; 2011, N 30 (а 1-рэ Iахь), я 4587-рэ ст.; 2011, N 49 (я 5-рэ Iахь), я 7061-рэ ст.; 2012, N 31, я 4322-рэ ст.) диштгъу гъэпсыгъэным фэшI **унашъо сэшIы:**

1. Къэралыгъо фэло-фашIэу «Социальнэ IэпыIэгъурэ мазэ къэс ахъцэрэ къалэклагъэхьанхэм ифитыныгъэ зэряIэр къэзыушыхьатырэ справкэхэр ятыгъэныр» зыфиорэр гъэцэкIэгъэным пае Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министер-ствэ и Административнэ регламентгъу Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министер-ствэ 2012-рэ илъэсым бэдзэогъум и 20-м ыштэгъэ унашъоу N 175-р зытетымкIэ аухэсыгъэм мыщ фэдэ зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэу:

1) я V-рэ разделгъу «Къэралыгъо хабзэм игъэцэкIэкIо къулыкъоу къэралыгъо фэло-фашIэр зэхэзыщэрэм, джащ фэдэу ащ иIофышIэхэм яунашъохэмкIэ ыкIи зэрэ-зекIуагъэхэмкIэ (зи зэрамышIагъэмкIэ) Иофыр хьыку-мым нэмысызэ (хьыкум Иоф хэмьылгъэу) зэрэтхъаусы-хэхэрэ шIыкIэр» зыфиорэм ия 5.5-рэ пункт мыщ те-тгъу къэтыгъэнэу:

«5.5. Тхъаусыхэ тхылъымкIэ тхыгъэу джэуап араты-жыбрэп мыщ фэдэу къызыхэкIырэм:

— чIыплэ къулыкъум, МФЦ-м иIофышIэ, джащ фэ-дэу ащ иунагъо исхэм афэгъэхьыгъэ хьонагъохэр е ахэр къэзыушъхьакIурэ гушыIэхэр, ахэм ящыIэныгъэ, яп-сауныгъэ, ямылтыку щынагъо къафэзыхьын зылъэкIы-шIтхэр тхъаусыхэ тхылъым итхагъэ зыхъукIэ;

— тхъаусыхэ тхылъым щыщ пычыгъо горэ, лъэIу тхылъыр къезыхьыллагъэм ылъэкъуацIэ, ыцIэ, ятацIэ ыкIи (е) почтэ адресыр къипхынхэ умылтыкI зыхъукIэ.»;

2) я V-рэ разделгъу «Къэралыгъо хабзэм игъэцэкIэкIо къулыкъоу къэралыгъо фэло-фашIэр зэхэзыщэрэм, джащ фэдэу ащ иIофышIэхэм яунашъохэмкIэ ыкIи зэрэ-зекIуагъэхэмкIэ (зи зэрамышIагъэмкIэ) Иофыр хьыку-мым нэмысызэ (хьыкум Иоф хэмьылгъэу) зэрэтхъаусы-хэхэрэ шIыкIэр» зыфиорэм ия 5.9-рэ пункт мыщ те-тгъу къэтыгъэнэу:

«5.9. Къэралыгъо фэло-фашIэр зыгъэцэкIэрэ къулы-къум, ащ иIофышIэ е къэралыгъо граждан къулыкъу-шIэхэм яунашъохэм ыкIи зэрэзекIуагъэхэм (зи зэрамышIагъэм) япхыгъэу къэралыгъо фэло-фашIэхэр зэрэзэхэ-щэгъэн фэе шIыкIэр зыкубогъэ къулыкъур ары тхъаусыхэ тхылъым халпъэрэр. Къэралыгъо фэло-фашIэр зыгъэцэ-кIэрэ къулыкъум ипашгъу иунашъохэмкIэ тхъаусыхэхэ зы-хъукIэ, тхъаусыхэ тхылъыр ащ ыпшъэкIэ щыIэ къулыкъум рахьылIэ ыкIи мы административнэ регламентым къы-зэрэщыдэлъытэгъэ шIыкIэм диштгъу ащ хэлпъэх.

ЫпшъэкIэ къулыкъу щымыIэ зыхъукIэ, тхъаусыхэ тхылъыр къэралыгъо фэло-фашIэр зыгъэцэкIэрэм ипашгъу рахьылIэ ыкIи мы административнэ регламентым диштгъу ащ хэлпъэх.».

2. Къэбар-правовой отделым ипашгъу О.В. Долголен-кэм:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ исайтрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкIэкIо къулыкъухэм яофициальнэ Интернет-сайтрэ аригъэ-хьанэу;

— мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Ады-гэ макъэм», джащ фэдэу мазэм зэ къыдэкIырэ сбор-никгъу «Адыгэ Республикэм изаконодательствэ зэхъугъо-ягъэхэр» зыфиорэм къыхаутыным пае аIэклигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием ишъолгырхэм яшэпхъэ пра-вовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемкIэ и Ми-нистерствэ и ГъэорышIаплгъу Адыгэ Республикэм щыIэм Iэклигъэхьанэу.

3. Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфI 10 зытешIэкIэ мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъуапэ,
шэкIогъум и 19, 2012-рэ илъэс
N 279

Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иунашъу

Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэрэ ащ ичIыплэ къулыкъухэмрэ яIофшIэн зэрэзэхашэрэм ехьылIэгъэ къэбархэр зэралэклагъэхьэрэ шIыкIэм ехьыллагъ

Урысые Федерацием и Правительствэ 2011-рэ илъэ-сым чъэпыогъум и 24-м ышIыгъэ унашъоу N 860-р зытэгъу «Къэралыгъо къулыкъухэмрэ чIыплэ зыгъэло-рышIэжынымыкIэ къулыкъухэмрэ яIофшIэн зэрэзэхэ-щэрэм ехьылIэгъэ къэбархэр зэралэклагъэхьэрэм ыпкIэ зэралахьэрэ шIыкIэр ухэсыгъэным ехьыллагъ», Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэ 2012-рэ илъэсым шышъ-хьэлум и 31-м ышIыгъэ Указгъу N 174-р зытэгъу «Адыгэ Республикэм и ЛIышъхьэрэ Адыгэ Республикэм ими-нистрэхэм я Кабинетрэ яIофшIэн зэрэзэхашэрэм ехьылIэгъэ къэбархэр зэралэклагъэхьэрэ шIыкIэм ехьыллагъ» зыфиохэрэм адиштгъу **унашъо сэшIы:**

1. Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэрэ ащ ичIыплэ къу-лыкъухэмрэ яIофшIэн зэрэзэхашэрэм ехьылIэгъэ къэ-

бархэр зэралэклагъэхьэрэ шIыкIэр гуадзэм диштгъу ухэ-сыгъэнэу.

2. Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ иотделхэм япашгъ-хэм, чIыплэ къулыкъухэм яIэшъхьэтетхэм мы ШIыкIэр къыдалытэгъэнэу.

3. Къэбар-правовой отделым ипашгъу О.В. Долголен-кэм:

— мы унашъор Адыгэ Республикэм ИофшIэнымрэ социальнэ хэхьоныгъэмрэкIэ и Министерствэ исайтрэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ игъэцэкIэкIо къулыкъухэм яофициальнэ Интернет-сайтрэ аригъэхьа-нэу;

— мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Ады-гэ макъэм», джащ фэдэу мазэм зэ къыдэкIырэ сбор-

никгъу «Адыгэ Республикэм ихэбзэгъэуцугъэ зэхъугъо-ягъэхэр» зыфиорэм къыхаутыным пае аIэклигъэхьанэу;

— Урысые Федерацием ишъолгырхэм яшэпхъэ пра-вовой актхэм яфедеральнэ регистрэ хагъэхьаным пае мы унашъор Урысые Федерацием юстициемкIэ и Ми-нистерствэ и ГъэорышIаплгъу Адыгэ Республикэм щыIэм Iэклигъэхьанэу.

4. Мы унашъор зэрагъэцэкIэрэм гъунэ лъысфынэу сшъхьэкIэ зыфэсэгъазэ.

5. Официальнэу къызыхаутырэ нэуж мэфI 10 зыте-шIэкIэ мы унашъом кIуачIэ иIэ мэхъу.

Министрэу Наталья ШИРОКОВА

къ. Мыекъуапэ,
шэкIогъум и 30, 2012-рэ илъэс
N 295

ИСКУССТВЭМРЭ ПІУНЫГЪЭМРЭ

Зэфэхьысыжъхэм
урагъэгупшысэ

«ИскусствэхэмкІэ кІэлэцЫкІу еджапІэм икІэлэегъэджэ анахъ дэгъу» зыфилорэ зэнэкьокъур ятІонэрэу тиреспубликэ щызэхашагъ. ЗишІэныгъэ къэзыгъэлъэгъуагъэмэ ащыц Тэхьутэмыкьуае Іоф щызышІэрэ Хьатитэ Алинэ.

— Ащ фэдэ зэнэкьокъурхэр тищыкІагъэх, — къытиІуагъ Тэхьутэмыкьуае искусствэхэмкІэ кІэлэцЫкІу еджапІэу дэтым икІэлэегъаджэу Хьатитэ Алинэ. — КІэлэеджакІохэри зэрэхэлъагъэхэр дэгъу, альэгъугъэр бэ.

Тэхьутэмыкьуае искусствэхэмкІэ икІэлэцЫкІу еджапІэ ипашцр Пщыпый Аскэр зэнэкьокъум лыпылгъагъ, зэгъэпшэнхэр ышІыгъэх. А. Хьати-

тэм адыгэ орэдхэри еусых, кІэлэеджакІохэр лъэпкъ искусствэм фегъасэх. Къуаджэхэм къарыкІыгъэ кІэлэегъаджэхэр нахьыбэ хьухэу зэнэкьокъум хэлажэхэ зэрэшІоигъом Пщыпый Аскэр тыщигъэгъозагъ. Ащ дакІоу, лъэпкъ адыгэ искусствэр зэнэкьокъум къызэрэщыхагъэщыцт шІыкІэми зэхэщакІохэр егупшысэхэ, хэжыпІэшІухэр къагъоты шІоигъу.

Сурэтым итхэр: Пщыпый Аскэррэ Хьатитэ Алинэрэ.

ФУТБОЛ. КІЫМЭФЭ ЕШІЭГЪУХЭР

ВОЛЕЙБОЛ. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Капитаным щысэ
къегъэлъагъо

Урысыем волейболымкІэ изэнэкьокъу хэлэжьэрэ командэхэу апшъэрэ купым хэтхэм яблэнэрэ ешІэгъухэр ялагъэх. Мыекъопэ «Динамо-МГТУ»-р Ставрополь краим къыкІыгъэ командэм тІогъогогъо тикъалэ щыІукагъ.

Апэрэ ешІэгъур 0:3-у, ятІонэрэ 1:3-у хьакІэмэ тшІуахьыгъэх. «Динамо-МГТУ»-м итренер шъхьаІэу Павел Зборовскэм къызэрэтиІуагъэу, 0:3-у тшІуахьыгъэми, зэнэкьокъур зэрэкІуагъэм нахъ куоу уегупшысэн фæе. ЕшІэгъу пэпчъ очко 18:22-рэ бысымхэм рагъэкъущтыгъ. Ащ

къеушыхьаты текІоныгъэр хьакІэмэ ахьыным фэші къыныгъохэр зэрэзэпачыгъэхэр.

«Динамо-МГТУ»-м икапитанэу Къошк Руслъан анахъ дэгъоу ешІагъэмэ ащыц. Спортсменым икІэлэцЫкІуи, илахьылхэри зэІукІэгъум щытлэгъугъэх. Унагъом исхэр спортым зэрэпыщагъэхэр тшІогъэшІэгъонэу къэбархэм тядэІугъ.

Ставрополь краим икомандэ мы илъэс ешІэгъум ухьазырыныгъэ дэгъу къыщегъэлъагъо. Зы зэІукІэгъу нэмыІэми шІуахьыгъэп, зэкІэми апэ ит. Адыгеим икомандэ я 4-рэ чІыпІэм щыІ.

«Динамо-МГТУ»-р тыгъэгъазэм и 15—16-м «Дагыстаным» Махачкала щыІукІэшт.

Сурэтым итыр: «Динамо-МГТУ»-м икапитанэу Къошк Руслъан ешІэгъум хэлажъэ.

НэкІубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТІЛЪ Нурбий.

Яплъы зышІоигъор бэ

Мыекъуапэ футболымкІэ икІымэфэ зэнэкьокъу гъэшІэгъонэу макІо. Командэ 65-рэ зэІукІэгъумэ ахэлажъэ, ащ пае зэхэщакІомэ тафэраз. Футбол ешІэгъухэм яплъы зышІоигъомэ ялэІухэр къыдэтлътэхэзэ, апшъэрэ купым зичэзыу зэІукІэгъухэу щызэхэщэцтхэм тигъзетеджэхэр ащытэгъэгъуазэх.

Я 4-рэ ешІэгъухэр стадионэу «Юностым» щыкІоштых. Зэнэкьокъур сыхьатыр 11-м аублэцт, ешІэгъухэр зэкІэтыкІоштых.

«Чыгушъхъ» — МГТУ «Радуга» — «Улап» «Мыекъуап-Инвест» — «Шагъдый» «Урожай» — «Мыекъуапэ».

«Чыгушъхъэр» технологхэм зэрадешІэцтым пэшІорыгъэ-

шъэу уегупшысагъэми, текІоныгъэр зыхьыщтыр къэшІэгъуае. «Мыекъуапэ» — «Урожай» ІукІэшт. Футболист цІрыІохэр командэхэм ахэтых, яешІакІэ еплъы зышІоигъохэр Адыгеим ирайонхэм, Краснодар краим къарыкІыштыхэу тэгугъэ.

Сурэтым итыр: кІымэфэ зэнэкьокъур макІо. МГТУ-м щешІэрэ А. Барахоевыр ухьу-макІом ІэкІэкІы.

БАСКЕТБОЛ

Э. Тыгъужьым
фэгъэхьыгъ

Мыекъуапэ иятІонэрэ кІэлэцЫкІу-ныбжыкІэ спорт еджапІэ илъэсыбэрэ идиректорэу щытыгъэ Тыгъужь Эдуард фэгъэхьыгъэ шІэжэ зэнэкьокъум кІалэхэри, пшъашъэхэри хэлэжъагъэх. Апэрэ чыпІэхэр Мыекъуапэ-рэ ТІуапсэрэ ябаскетбол командэхэм къыдахыгъэх.

СССР-м спортымкІэ имастерэу, зэнэкьокъум исудьяхэм ащыцэу Сергей Золотцевым Тыгъужь Эдуард дэгъоу ышІэцтыгъ, илъэс пчъагъэм къыкІоцІ Іоф зэдашІагъ. Спорт еджапІэм зиушъомбгъуным Э. Тыгъужьым илахьышІу хилъхьагъэу С. Золотцевым къытиІуагъ. ЕджапІэм Урысыем изэнэкьокъурхэр щызэхэщэх, ныбжыкІэхэм гимнастикэмкІэ, баскетболымкІэ, нэмыкІэхэмкІэ зыщагъасэ.

К І а л э х э м ябаскетбол команди 4 зэнэкьокъум хэлэжъагъ. Мыекъуапэ щыщхэр апэ хьугъэх, Шытхьалэ икІэлэеджакІохэр ятІонэрэх, лабинскэхэр яцэнэрэх.

Пшъашъэхэм язэІукІэгъухэри гъэшІэгъоныгъэх. КІэух ешІэгъум ТІуапсэ икоман-

дэ текІоныгъэр Лабинскэ щыщхэм къащышІуиныхь, апэрэ чыпІэр фагъэшъошагъ. Мыекъопэ пшъашъэхэр ятІонэрэ, лабинскэхэр яцэнэрэ хьугъэх.

ХагъэунэфыкІырэ чІыпІэхэр къыдэзыхыгъэмэ шІухьафтыныхэр афашІыгъэх.

Сурэтым итыр: ТІуапсэрэ Лабинскэрэ япшъашъэхэр баскетбол эдешІэх.

Зэхэзышагъэхэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ ІофхэмкІэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырІэ зэпхыныгъэхэмкІэ ыкІи къэбар жьугъэм иамалхэмкІэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор
шъхьаІэрДЭРБЭ
ТИМУРРедактор
шъхьаІэм
иапэрэ гуадзэр
МЭЩІЛЭКЪО
СаидПшъэдэкІыжъ
зыхьырэ
секретарыНЭПШІЭКЪУЙ
ЗаурРедакциер
зыхьыІэр:
385000,къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:

приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьаІэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,редактор гуадзэр-
пшъэдэкІыжъ зы-
хьырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьаты-
гъэр:Урысые Федерацием
хэутын ІофхэмкІэ,
телерадиокабэтын-
хэмкІэ ыкІи зэлы-
ІэсыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыпІэ гъэлары-
шІапІ, зэраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Пчъагъэр

4036

Индексхэр

52161

52162

Зак. 3608

Хэутыным
узщыкІэтхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкІэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00